

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosiaalialan koulutusohjelma

Hanna Ylikojola

PÄIVÄKOTIHENKILÖSTÖN NÄKEMYKSIÄ KAS- VATUSKUMPPANUUDEN TOTEUTUMISESTA VENÄLÄISTEN PERHEIDEN KANSSA

Opinnäytetyö 2010

TIIVISTELMÄ

Hanna Ylikojola

Päiväkotihenkilöstön näkemyksiä kasvatuskumppanuuden toteutumisesta venäläisten perheiden kanssa, 49 sivua, 2 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu, Lappeenranta

Sosiaali- ja terveysala, sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö 2010

Ohjaaja: koulutuspäällikkö Helena Wright, Saimaan ammattikorkeakoulu

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää päiväkotihenkilöstön näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta ja sen toteutumisesta venäläisten perheiden kanssa. Lisäksi selvitettiin työntekijöiden näkemysten kautta niitä haasteita, joita venäläisyys mahdollisesti tuo kasvatuskumppanuuden toteutumiseen.

Teoriaosuudessa käsiteltiin suomalaisen varhaiskasvatuksen linjauksia ja tehtäviä sekä kasvatuskumppanuutta. Lisäksi käsiteltiin venäläistä kasvatuskulttuuria ja sitä, miten toimiva kasvatuskumppanuus rakennetaan venäläisten perheiden kanssa. Tutkimus oli kvalitatiivinen ja aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Haastattelut toteutettiin syksyllä 2009, ja niihin osallistui kolme lastentarhanopettajaa ja yksi lastenhoitaja. Haastattelut nauhoitettiin haastateltavien suostumuksella, ja aineisto purettiin sanatarkasti tekstiksi. Aineisto analysoitiin teemoittelun avulla.

Tutkimustulosten mukaan päiväkodeissa toteutetaan kasvatuskumppanuutta tietoisesti. Vanhempia kuullaan, ja yhdessä pohditaan kasvatuksellisia asioita lapsen parhaaksi sekä toimitaan yhteisesti sovittujen sääntöjen mukaan. Kasvatuskumppanuus on yhteistyötä merkityksellisempi työntekijän ja vanhempien välinen suhde.

Venäjänkielentaitoinen työntekijä päiväkodissa olisi tärkeä kasvatuskumppanuuden rakentumisessa venäläisperheiden kanssa. Kasvatuskumppanuudessa ei saavuteta samaa syvyyttä venäläisten kuin suomalaisten perheiden kanssa – osittain kielimuurin takia. Venäläisiltä vanhemmilta kaivataan enemmän osallistumista kasvatuskumppanuudessa. Vastavuoroisesti venäläisille täytyisi antaa enemmän tietoa suomalaisen päiväkodin toiminnasta. Venäläiset perheet luottavat suomalaiseen päiväkotiin.

Tulosten mukaan haasteelliset asiat kasvatuskumppanuudessa liittyvät erilaisiin seikkoihin. Venäläisperheiden kanssa kumppanuuden rakentuminen on hitaampaa kuin suomalaisten kanssa, mutta ajan kanssa kumppanuus syvenee. Työntekijänä tärkeää on tietää perusasioita venäläisestä kulttuurista.

Asiasanat: varhaiskasvatus, kasvatuskumppanuus, venäläiset perheet

ABSTRACT

Hanna Ylikojola

Viewpoints from Daycare Employees about Working in Childrearing Partnership with Russian Families, 50 pages, 2 appendices

Saimaa University of Applied Sciences, Lappeenranta

Health Care and Social Services, Degree Program in Social Services

Bachelor's Thesis 2010

Instructor: Senior Lecturer Helena Wright

The purpose of this study was to examine the viewpoints of daycare center employees about working in childrearing partnership with Russian parents, and to explore what kinds of special challenges related to cultural differences are inherent in those partnerships.

The thesis deals with the Finnish early childhood education policies and methods as well as childrearing partnerships, and also considers Russia's educational culture and how working educational partnership is built with Russian families. This study is qualitative, and the data were collected by theme interviews during the autumn of 2009. Three daycare teachers and one nanny took part in the interviews. The interviews were recorded with the consent of the interviewees. The interviews were transcribed and analyzed by themes.

The result showed that childrearing partnerships are created purposefully in day-care centers. Employees listen to parents and together they work for the child's best interests acting on commonly agreed rules. A childrearing partnership is a more meaningful relationship than one of simple employee/parent cooperation. According to the results, challenging issues for successful partnerships are related to various factors. Creating childrearing partnerships with Russian families is slower than with Finnish families, but over time the partnership deepens. For employees, it is important to know the basics of the Russian culture.

Employees with Russian language skills in daycare centers would be an important support for Russian families. Further studies centering on the viewpoints of the Russian parents should be done.

Keywords: early childhood education, childrearing partnerships, Russian families

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 VARHAISKASVATUS SUOMESSA.....	6
2.1 Lainsäädäntö ja valtakunnalliset linjaukset	6
2.2 Varhaiskasvatuksen tehtävät	7
3 KASVATUKSUKUMPPANUUS – JAETTU KASVATUSTEHTÄVÄ.....	9
3.1 Kasvatuskumppanuus päivähoitossa	9
3.2 Kasvatuskumppanuuden periaatteet.....	13
3.3 Haasteet kasvatuskumppanuudessa	15
4 VENÄLÄISEN PERHEEN KOHTAAMINEN.....	17
4.1 Venäläinen kasvatuskulttuuri	17
4.2 Toimivan vuorovaikutuksen ja kasvatuskumppanuuden rakentuminen ..	19
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN.....	23
5.1 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset.....	23
5.2 Aiheen ja kohderyhmän valinta	23
5.3 Kvalitatiivinen tutkimus.....	24
5.4 Aineiston keruu.....	24
5.5 Aineiston analysointi.....	26
5.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	26
6 TUTKIMUSTULOKSET.....	28
6.1 Kasvatuskumppanuuden merkitys päiväkodeissa	28
6.2 Kasvatuskumppanuuden toteutuminen venäläisten perheiden kanssa ..	31
6.3 Venäläisyyden tuomat haasteet kasvatuskumppanuuteen	35
6.4 Tulosten yhteenveto	39
7 POHDINTA	42
LÄHTEET.....	48

LIITTEET

Liite 1 Saatekirje

Liite 2 Teemahaastattelurunko

1 JOHDANTO

Kasvatuskumppanuus on varhaiskasvatushenkilöstön keskuudessa tuttu käsite, mutta sitä se ei välttämättä ole suomalaisille perheille – puhumattakaan venäläisistä lapsiperheistä päiväkodin asiakkaina. Venäläiset muodostavat yhden suurimmista ulkomaalaisryhmistä Suomessa, ja heidän määränsä on noussut voimakkaasti viime vuosina myös Lappeenrannan alueella. Valtakunnallisesti että paikallisesti usea työntekijä päivähoidossa on päivittäin tekemisissä venäläisten perheiden kanssa, joissa toinen vanhemmista on venäläinen tai molemmat. Opinnäytetyössäni lähtökohtana on venäläiset perheet, joissa molemmat vanhemmat ovat venäläisiä.

Venäläisten vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö edellyttää henkilökunnalta erityistä osaamista ja ammattitaitoa, aktiivisuutta ja kulttuurista ymmärrystä. Aihe on ajankohtainen ja mielenkiintoinen, sillä kasvatuskumppanuuden merkitys päivähoidossa on korostunut entisestään. Samalla venäläisten määrä Suomessa lisääntyy, ja heillä voi olla aivan erilaiset näkemykset lapsen kasvatuksesta, mikä puolestaan voi tuoda haasteita päiväkodin henkilöstön arkeen ja kasvatuskumppanuuden toteuttamiseen venäläisten perheiden kanssa parhaalla mahdollisella tavalla.

Opinnäytetyöni tavoitteena on tutkia kahdessa lappeenrantaissa päiväkodissa toteutuvaa kasvatuskumppanuutta ja sitä, miten se toteutuu päiväkotihenkilöstön mielestä venäläisten perheiden kanssa ja mitä haasteita siinä mahdollisesti on. Opinnäytetyössä haluan nostaa esiin työntekijöiden äänen: aihetta käsitellään vain työntekijöiden näkemyksien ja kokemusten perusteella.

Teoriaosuudessa käsitellään suomalaisen varhaiskasvatuksen linjauksia ja tehtäviä sekä kasvatuskumppanuutta. Lisäksi käsitellään venäläistä kasvatuskulttuuria ja sitä, miten toimiva kasvatuskumppanuus rakennetaan venäläisten perheiden kanssa. Tutkimus on laadullinen ja

aineistonkeruumenetelmänä käytetään teemahaastattelua. Tuloksissa käsitellään työntekijöiden teemahaastatteluissa antamia vastauksia.

2 VARHAISKASVATUS SUOMESSA

2.1 Lainsäädäntö ja valtakunnalliset linjaukset

Nykyaikana lasten vanhemmat jakavat kasvatusvastuunsa ja vanhemmuutensa erilaisten yhteiskunnallisten kasvattajien kanssa. Yhteiskunnallisten kasvatusinstituutioiden vastuu lapsen kehityksen tukemisessa on määrätty myös lainsäädännössä, ja päivähoidon tehtävät on määritelty varsin laajasti. (Alasuutari 2003, 13.)

Vuonna 1973 säädettiin laki lasten päivähoidosta, jonka myötä alkoi uusi vaihe suomalaisessa päivähoitopolitiikassa ja päivähoitojärjestelmässä. Sittemmin päivähoidon säädöksiä on muutettu useasti, ja päivähoitojärjestelmä on laajentunut huomattavasti. Päivähoito on määritelty osaksi varhaiskasvatusta, jolla tarkoitetaan kaikkea alle kouluikäisten lasten kasvatusta. (Alasuutari 2003, 25.) Lasten päivähoidolla tarkoitetaan laissa lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana (Laki lasten päivähoidosta 1973/36).

Lain mukaan päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoitossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Lapselle tulee tarjota jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö. Lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoidon tulee edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa on kunnioitettava lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta. Edistäessään lapsen kehitystä päivähoidon tulee tukea lapsen

kasvua yhteisvastuuseen ja rauhaan sekä elinympäristön vaalimiseen. (Laki lasten päivähoitosta 1973/36.)

Suomalainen varhaiskasvatus perustuu Yhdistyneiden Kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimukseen, perusoikeussäännöksiin sekä muuhun kansalliseen lainsäädäntöön. Lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa sopimusvaltion turvaamaan lapsille osuuden yhteiskunnan voimavaroista, oikeuden osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon ja yhteiskuntaelämään sekä oikeuden suojeluun ja huolenpitoon. Sopimuksessa painottuu lapsen etu. Perustuslain perusoikeussäännöksistä varhaiskasvatuksen toteuttamisessa keskeisiä oikeuksia ovat yhdenvertaisuus, ihmisarvon loukkaamattomuus, yksilön vapauden ja oikeuksien turvaaminen, uskonnonvapaus sekä kielelliset ja kulttuuriset oikeudet. Erityisesti säännöksissä todetaan, että lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Julkisen vallan on tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 15.)

2.2 Varhaiskasvatuksen tehtävät

Varhaiskasvatus on lapsen eri elämäntilanteissa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. Yhteiskunnan järjestämä ja valvoma varhaiskasvatus koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Se on suunnitelmallista ja tavoitteellista vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa, jossa lapsen omaehtoinen leikki on keskeisessä asemassa. Lähtökohtana on laaja-alaiseen, monitieteiseen tietoon ja tutkimukseen sekä varhaiskasvatuksen menetelmien tuntemiseen perustuva, kokonaisvaltainen näkemys lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 9 - 12.)

Päivähoitossa asiakkaina ovat sekä vanhemmat että erityisesti lapset, joiden tarpeet ovat myös varhaiskasvatuksen toteuttamisen lähtökohtana. Vanhemmilla on aina lastensa ensisijainen kasvatusoikeus ja kasvatusvastuu, ja yhteiskunnan tarjoamat varhaiskasvatuspalvelut tukevat lapsen kotikasvatusta. Näin korostuu myös varhaisen tukemisen näkökulma ja sitä

kautta ehkäisevän toiminnan merkitys. Subjektiivinen oikeus päivähoitoon turvaa lapselle yhtäläiset mahdollisuudet osallistua varhaiskasvatukseen vanhempien niin halutessa. Samalla se mahdollistaa vanhempien osallistumisen työelämään ja opintoihin. Laadukas varhaiskasvatus tasoittaa lasten elinolosuhteista seuraavia eroa ja täten tarjoaa kaikille yhtäläiset mahdollisuudet kehittyä omien edellytysten mukaisesti. Varhaiskasvatuksessa onnistumisen edellytys on vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön kasvatuskumppanuus, joka lähtee lapsen tarpeista. Vanhempien tulee saada tietoa yhteiskunnan järjestämistä varhaiskasvatuspalveluista sekä niiden tehtävistä. Vanhemmat saavat osallistua oman lapsensa kodin ulkopuoliseen varhaiskasvatukseen sekä sen suunnitteluun ja arviointiin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002.)

Lapsilla on oikeus turvattuun hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen taustastaan riippumatta. Varhaiskasvatuksen tärkeinä tehtävinä on lasten tasa-arvon toteuttaminen, lasten omien näkemyksien huomioiminen sekä lapsen hyväksytyksi tuleminen. Jokaisella lapsella on myös oikeus omaan äidinkieleensä sekä kulttuuriinsa. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen kasvamista sekä oman kulttuuripiiriin että suomalaisen yhteiskunnan jäseniksi. Myös lapsen mahdollinen erityisen tuen tarve, oppimisvaikeudet, kieli- ja kulttuuritausta tai lasten erilaiset tarpeet on varhaiskasvatuksessa otettava huomioon. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002.) Lapsen hyvinvointia varhaiskasvatuksessa edistävät mahdollisimman pysyvät ja turvalliset ihmissuhteet (Stakes 2005). Varhaiskasvatuksen tulee mahdollistaa lapselle turvallisten kiintymyssuhteiden kehittyminen. Tämä on ihmisenä kasvamisen lähtökohta ja hyvän kasvun ja oppimisen perusta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002.)

Varhaiskasvatuksessa on tärkeää painottaa lapsuuden itseisarvoista luonnetta, vaalia lapsuutta ja ohjata lasta ihmisenä kasvamisessa. Lapsen hyvinvointia edistetään, ja tärkeää on lapsen yksilöllisyyden kunnioittaminen. Henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistämisen päämääränä on, että lapsi voi toimia ja kehittyä omana, ainutlaatuisena persoonanaan. (Stakes 2005, 13.) Yksilöllisen kehityksen tukemisen ohella opastaminen sosiaalisiin

vuorovaikutustaitoihin on tärkeää (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002). Toiset huomioon ottavien käyttäytymismuotojen ja toimintatapojen vahvistaminen edistää sitä, että lapsi oppii ottamaan muita huomioon ja välittämään toisista. Näin lapsi suhtautuu myönteisesti itseensä, toisiin ihmisiin, erilaisiin kulttuureihin ja ympäristöihin. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on myös lapsen itsenäisyyden asteittainen lisääminen, joka tarkoittaa lapsen kykyä huolehtia itsestä ja läheisistä sekä tehdä elämäänsä koskevia valintoja niin, että aikuisen turva ja huolenpito ovat kuitenkin koko ajan lähellä. (Stakes 2005, 13.)

Lapsi oppii leikin ja toiminnan avulla ja kehittyy ja kasvaa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa sekä muiden lasten että aikuisten kanssa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002). Lapselle ominaiset toiminnan tavat otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa ja toteutuksen muodoissa, ja ne ohjaavat kasvattajayhteisön tapaa toimia lasten kanssa. Varhaiskasvatusta kehitetään kokonaisvaltaisesti lapsen ja kasvattajayhteisön toimintaa sekä varhaiskasvatusympäristöä arvioimalla. (Stakes 2005.)

3 KASVATUSKUMPPANUUS – JAETTU KASVATUSTEHTÄVÄ

3.1 Kasvatuskumppanuus päivähoitossa

Suomalaisessa päivähoitojärjestelmässä jokaisella lapsella on subjektiivinen oikeus päivähoitoon vanhempien työtilanteesta riippumatta. Laki lasten päivähoitosta (1973/367) asettaa suomalaiselle päivähoidolle kaksi tehtävää: lapsen kehityksen kokonaisvaltaisen tukemisen sekä perheiden kotikasvatuksen tukemisen. Lain mukaan päivähoiton tehtävänä on tukea kotia kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 70 - 71). Subjektiivinen oikeus hoitopaikkaan on vahvistanut lasten oikeutta osallistua varhaiskasvatukseen ja laajentanut vanhempien mahdollisuutta saada tukea kasvatustehtävälleen (Kaskela & Kekkonen 2007, 20).

Kodin ja päivähoiton vuorovaikutussuhteesta on käytetty erilaisia käsitteitä eri aikoina. Aiemmin on puhuttu vanhempien tukemisesta ja yhteistyöstä. Käsitteenä kasvatuskumppanuus on nuori ja muotoutunut käyttöön viimeisten vuosien aikana. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista - asiakirjassa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002:9) nostettiin esiin vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten kumppanuuden merkitys kasvatuksessa, ja tällöin on alettu puhua myös kasvatuskumppanuudesta. Tällä hetkellä kodin ja päivähoiton yhteistyössä korostetaan tasavertaisuutta, kun taas 1970- ja 1980-luvulla esillä oli enemmän työntekijöiden ammatillisuus ja asiantuntijuus. (Rönkä ym. 2009.)

Suomessa ei ole pitkää perinnettä siitä, miten kasvatustavoitteet jaetaan vanhempien ja päivähoiton kesken (Alasuutari 2003, 68). Kumppanuus perustuu osapuolten kaikinpuoliseen tasavertaisuuteen ja kumppanina toimimisen vapaaehtoisuuteen. Vanhemmilla on kuitenkin oikeus määrittellä yhteistyön ja kumppanuuden rajat ja taso (Koivunen 2009). Kasvatuskumppanuus on varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja vanhempien välistä keskinäistä ja vastavuoroista vuorovaikutusta. Kumppanuus syntyy työntekijän tietoisesta toiminnasta tuloksena ja syvenee vähitellen henkilöstön ja vanhempien välisessä dialogisessa vuoropuhelussa. Aloitteen kasvatuskumppanuuden rakentamiseksi tekee aina työntekijä, ja päävastuu kumppanuuden ylläpitämisestä on työntekijällä. (Kaskela & Kekkonen 2007.)

Kasvatuskumppanuudessa vanhemmat ja varhaiskasvatushenkilöstö sitoutuvat tietoisesti yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemiseen. Vanhemmat ja kasvattajat jakavat keskenään suurta vastuuta lapsen hyvinvoinnista ja kehityksen tukemisesta. Lapsen etu ja tarpeet ovat aina ensisijalla kumppanuuden luomiselle ja kehittämiselle. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on, että lapsi toimijana ja oman elämänsä kokijana tulee kokonaisvaltaisesti nähtyksi, ymmärretyksi ja kannatelluksi. Lapsen leikin, toiminnan, kokemusten, tarpeiden ja toiveiden havainnointi on keskeisessä asemassa. Lapsi elää kahdessa kasvuympäristössä: kodissa ja päiväkodissa. Kasvatuskumppanuus luo pohjaa sille, että lapselle tärkeiden aikuisten yhteinen, mutta jaettu kasvatustehtävä muodostaa lapsen kannalta

mielekkään elämänkokonaisuuden. Lapsi rakentaa ymmärrystään omasta arvostaan niiden puheiden, asenteiden, toiminnan ja tunteiden pohjalta, joita kasvattajat päivähoitossa ja vanhemmat kotona osoittavat. Kasvattajan ja vanhempien kumppanuus luo lapselle kokemuksen siitä, että hänelle tärkeät aikuiset kannattelevat ja vaalivat toistensa suhteita lapseen ja etsivät yhteisymmärrystä lasta koskevissa asioissa. (Kaskela & Kekkonen 2007.) Kaikkein tärkeintä on, että lasta kuunnellaan ja että hän tulee kuulluksi siinä, mitä hän kertoo kokemuksistaan ja tuntemuksistaan (Rönkä ym. 2009).

Vanhemmilla on aina ensisijainen kasvatusoikeus ja vastuu lapsesta, mutta kasvatuskumppanuus edellyttää aikuisten tasavertaisuutta ja molempien osapuolten asiantuntijuuden arvostamista lapsen kasvatuksessa. Jaetussa kasvatustehtävässä molemmilla osapuolilla on erilaista, mutta yhtä tärkeää ja ainutlaatuista tietoa lapsesta ja olennaista on, että molemmat asiantuntemukset osataan yhdistää lapsen hyvinvointia kannattelevalla tavalla (Rönkä ym. 2009). Kasvattajilla on asiantuntijuutta, joka liittyy yleisellä tasolla kasvatukseen, lapsen kasvuun ja kehitykseen sekä mahdollisiin erityisvaikeuksiin. Vanhemmilla puolestaan asiantuntijuus on yksilökohtaista, ja se kohdistuu omaan lapsen historiaan, luonteeseen, tapoihin, tottumuksiin, perheen kulttuuriin, arkeen, kasvatuskäytäntöihin, lapsen suhteesta sukulaisiin ja ystäviin. Tärkeää on myös vanhempien oma tieto lapsen kehityksestä ja tieto siitä, millaiset kasvatukseen lapelle soveltuvat. (Koivunen 2009.) Vanhemmat ovat vastuussa lapsen kotona tapahtuvasta kasvatuksesta ja hoidosta, kun taas päiväkotihenkilöstö vastaa siitä päivähoitossa. Lapsen kasvatustavojen jakautuminen vanhempien ja kasvattajien välillä edellyttää toimivaa vuorovaikutusta ja yhteistyötä (Koivunen 2009).

Kasvatuskumppanuudessa vanhempien osallisuus kasvaa. Vanhempien ja perheiden kuuntelu ja kuuleminen nousevat entistä tärkeämpään asemaan. Kasvatuskumppanuuden eräänä tavoitteena on, että vanhempien näkemykset, mielipiteet, odotukset, käsitykset, tunteet, toiveet ja huolet otetaan alusta alkaen huomioon osaksi lapsen varhaiskasvatuspolun suunnittelua ja toteuttamista. Vanhemmille tulee järjestää tilaisuuksia keskustella sekä oman lapsensa varhaiskasvatuksesta että yhdessä muiden vanhempien kanssa yksikön tai

lapsiryhmän hoito- ja kasvatustoiminnasta. (Kaskela & Kekkonen 2007.) Vanhemmilla on mahdollisuus ja oikeus osallistua lastaan koskeviin kasvatustilaisuuksiin ja varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen sekä yhdessä varhaiskasvattajien kanssa tunnistaa mahdollinen erityisen tuen tarve ja etsiä sopivat toimintatavat (Rönkä ym. 2009). Varhaiskasvattajien tehtävä on luoda sellaiset edellytykset, jotka kannustavat vanhempia yhteistyöhön. Vanhempien osallisuudessa tärkeäksi nousee tunne siitä, että myös vanhempi kuuluu varhaiskasvatustyhteisöön, jonka jäsen hänen lapsensa on. (Harjun 2005, Kaskelan & Kekkosen 2007 mukaan.) Kasvattajalta vaaditaan perheen tilanteen ymmärtämistä, herkkyyttä, hienotunteisuutta ja kykyä nähdä, millainen yhteistyömuoto kullekin perheelle sopii (Koivunen 2009). Vanhempien osallisuuteen kannustamisen kannalta merkityksellistä on, millaista tietoa vanhempi saa päivähoitosta sekä miten perheiden ääni päivähoitossa kuuluu (Kaskela & Kekkonen 2007).

Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on vahvistaa vanhempien ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Kyetäkseen siihen kasvattaja tarvitsee tietämystä lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen merkityksestä ja kykyä edistää sitä. Lapsen ja vanhemman suhteen kannattelu on tärkeää kaikkien perheiden kohdalla, varsinkin silloin, kun lapsi aloittaa päivähoiton sekä alle kolmivuotiaiden lasten kohdalla. Tästä riippumatta, päivähoiton aloitus on merkittävä vaihe lapsen ja koko perheen elämässä. Lapsen luottamus ja selviytymisen kokemukset lisääntyvät, kun kasvattaja sitoutuu vahvistamaan lapsen ja vanhemman välistä suhdetta ja olemaan läsnä turvallisena aikuisena. Keskeistä on tehdä tilaa vanhempien kokemusten kuulemiselle. (Kaskela & Kekkonen 2007.)

Kasvatuskumppanuuden syntymiseen ja kehittymiseen vaikuttaa se, minkälaisiksi vanhemmat ja kasvatuksen ammattilaiset ajattelevat oman roolinsa yhteisessä kasvatustehtävässä ja painottuuko siinä asiantuntija-, vanhempi- vai kumppanikeskeisyys (Rönkä ym. 2009). Kumppanuudessa työntekijä asettuu vanhempien rinnalle luodakseen vanhemmille kokemuksen siitä, että henkilöstö toimii yhteisymmärryksessä vanhempien kanssa (Kaskela & Kekkonen 2007). Kasvatuskumppanuudessa työntekijän rooli ja työkäytännöt

vanhempien ja lapsen kanssa perustuvat perhelähtöisyyteen, jolloin otetaan etäisyyttä asiantuntijalähtöiseen työtapaan. Kasvatuskumppanuus on työntekijän ammatillisuutta muuntava tietoinen asenne ja omaksuttu toimintakäytäntö. Ammattitaito rakentuu vuorovaikutustaitojen harjoittelusta, työntekijän oman toiminnan ja suhteessa olemisen reflektoinnista sekä yhteisen ymmärryksen etsimisestä. (Kaskela & Kekkonen 2007.)

Kumppanuudessa ammattilaisen asiantuntemusta ei kadoteta vaan huomiota kiinnitetään siihen, miten varhaiskasvattaja tuo oman osaamisensa, tietonsa, taitonsa ja ymmärryksensä vanhemman ja lapsen käyttöön. Huomioita kiinnitetään myös siihen, miten vanhemman oman lapsensa tuntemus tulee kuulluksi, vastaanotetuksi, keskustelluksi ja arvioiduksi vuoropuhelussa ammattilaisten kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2007.)

3.2 Kasvatuskumppanuuden periaatteet

Kuuntelu ja toisen kuuleminen ovat keskeisiä asioita vuoropuhelussa. Toisen ihmisen aito kuuleminen sisältää aina läsnäolon vaatimuksen. Kuuleminen on keskittymistä ja näyttäytyä toiselle aitona kiinnostuksena, empaattisuutena sekä rehellisyytenä. Kuuntelijalla on oltava halua ja uskallusta ottaa vastaan se, mitä toinen viestittää myönteisessä ja turvallisessa ilmapiirissä. Kuulluksi tuleminen on eheyttävä kokemus ja sen tähden kasvatuskumppanuuden keskeinen periaate. (Kaskela & Kekkonen 2007, 32.)

Kuuntelemisen kautta voidaan oppia hyväksymään, ymmärtämään ja kunnioittamaan toista ihmistä. Kunnioittava asenne on toisen ihmisen arvostamista ja hyväksymistä. Kunnioitus helpottaa todellisen vuorovaikutuksen syntymistä, jossa on mahdollisuus tuoda asioita esiin peittelemättä tai teeskentelemättä. Toimimalla ja puhumalla rehellisesti ja avoimesti osoitetaan toiselle kunnioitusta. Kunnioittavan suhteen luominen voi olla haaste, kun kohdataan erilaisuutta. Ihmisen lienee helpompi hyväksyä toimintatavat, jotka ovat lähellä hänen omiaan ja toisaalta vierastaa helpommin sitä, mikä tuntuu kaukaiselta, esimerkiksi erilainen perhekulttuuri tai erilaiset arvot. (Kaskela & Kekkonen 2007.)

Luottamus rakentuu kuulemisen ja kunnioituksen periaatteista ja siihen tarvitaan aikaa, yhteisiä kohtaamisia ja vuoropuhelua. Luottamuksen rakentumiseen vaikuttaa työntekijän ja lapsen välinen suhde sekä vanhempien mahdollisuus vaikuttaa lapsensa hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen liittyviin asioihin. (Kaskela & Kekkonen 2007.) Luottamus vanhempien ja kasvattajien välillä voi syntyä, jos suhde on avoin ja suora. Molemmat osapuolet hyväksyvät toisensa ja ottavat toisensa vakavasti. Kasvattaja puhuu vanhemmille totta, eikä kerro lapsen asioista ulkopuolisille ilman vanhempien lupaa. (Koivunen 2009.) Tärkeää on myös arkinen ja päivittäinen vuoropuhelu lapseen liittyvissä asioissa. Kasvatuskumppanuuden keskeinen tavoite on luoda luottamuksellinen ilmapiiri kaikelle työntekijöiden ja vanhempien väliselle vuoropuhelulle. (Kaskela & Kekkonen 2007.)

Kuuleva suhde voi synnyttää aitoa vuoropuhelua, jossa on tilaa kaikkien osapuolten tulla näkyviksi omine ajatuksineen. Dialogi toteutuu tasa-arvoisessa puheessa, jossa kenenkään tietämys ei ole toista merkityksellisempää ja arvokkaampaa. Dialogiseen vuoropuheluun mahtuu myös eri mieltä oleminen. Dialogi on keskustelua, jossa on ydin ja jossa ei valita puolia. Yhdessä ajattelun taito merkitsee, että yksi kanta ei ole lopullinen, vaan askel kohti lopputulosta. Dialogissa luodaan yhteisymmärrystä ja sovitellaan yhteen erilaisia tulkintoja todellisuudesta. (Kaskela & Kekkonen 2007.)

Yksi tärkeä taito kasvatuskumppanuuden rakentumisen kannalta on empatiakyky, joka tarkoittaa kykyä asettua toisen ihmisen asemaan. Empatiassa eläydytään toisen ihmisen maailmaan päämääränä ihmisen ymmärrys. (Koivunen 2009.)

Joskus kasvattajilla voi olla vaikeaa ottaa puheeksi vanhempien kanssa omaa huolta lapsesta tai muita vaikeita asioita. Pelkoa voi aiheuttaa esimerkiksi vanhempien suhtautuminen tai kasvattajien ja vanhempien välien muuttuminen. On tärkeää, että luottamusta rakennetaan heti lapsen hoitosuhteen alusta alkaen, sillä huolen puheeksi ottaminenkin on siten helpompaa (Koivunen 2009). Huoli lapsesta pitäisi ottaa puheeksi mahdollisimman nopeasti.

Vanhemmille on välitettävä kuva siitä, että he ovat asiantuntijoita ja heidän apunsa ja neuvonsa on kasvattajille korvaamatonta. Vanhemmilta haetaan ymmärrystä tilanteeseen. (Koivunen 2009.)

Työntekijän oma persoona ja persoonallisuus on myös tärkeä työväline kasvatuskumppanuuden rakentumisessa. Se, millainen työntekijä on ihmisenä ja löytyykö yhteistä kieltä vanhempien kanssa, vaikuttaa yhteistyön mahdollisuuksiin. Työntekijän luontainen, mutta myös opittu taito kohdata vanhemmat, suhtautuminen vanhempiin sekä vanhemmille välittyvät asenteet ovat tärkeitä yhteistyön onnistumiselle. (Koivunen 2009.)

Avoin vuoropuhelu kodin ja päiväkodin välillä auttaa jakamaan arjen hoito- ja kasvatustavustuuta. Varhaiskasvattajan on tärkeää kertoa hoitopäivän aikana tapahtuneista, lasta koskevista asioista. Näin kasvattaja antaa vanhemmille mahdollisuuden eläytyä ja liittyä siihen osaan lapsen päivästä, jossa vanhempi ei itse ole voinut olla läsnä. Vanhemmat tietävät lapsen saavan hyvää ja asiantuntevaa hoitoa ja luottavat siihen, että lapsi tulee kuulluksi. Työntekijä puolestaan tietää, että vanhempi arvostaa ja kunnioittaa hänen ammattitaitoaan ja luottaa häneen lapsen opettajana ja hoitajana. Jatkuva vuoropuhelu avaa tilaa ottaa puheeksi tavanomaisia, mutta myös vakavampiakin lasta koskevia asioita. Luottamusta on rakennettava alusta alkaen, sillä sitä tarvitaan erityisesti silloin, kun työntekijän havainnot ja käsitykset lapsen tilanteesta menee ristiin vanhempien kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2007.)

3.3 Haasteet kasvatuskumppanuudessa

Yhteistyö kodin ja päivähoidon välillä voi muuttua toimimattomaksi, jos henkilökunnan ja vanhempien hoito- ja kasvatuskäsitykset lapsen perustarpeista eriävät, eikä yhteisymmärrystä saavuteta (Kaskela & Kekkonen 2007).

Toimivan kasvatuskumppanuuden haasteena voi olla osaamattomuus hyödyntää vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten erilaiset käsitykset ja näkökulmat kasvatusyhteistyön voimavaraksi (Rönkä ym. 2009).

Jotkut vanhemmat saattavat kieltäytyä yhteistyöstä kokonaan. Syitä voi olla aikaisemmat kielteiset kokemukset ammattilaisista, ehdotettavien toimenpiteiden pelko, arkuus, vaikeudet ymmärtää käsiteltävää asiaa tai muuten erilainen käsitys asiasta kuin kasvattajilla. Kasvattajien palaute voidaan tulkita arvosteluksi. Kasvattajien kannattaa miettiä, millaista palautetta he antavat jokapäiväisissä kohtaamisissa. Jos palaute on jatkuvasti negatiivista, se värittää kasvattajan ja vanhempien vuorovaikutusta kielteiseksi eikä anna eväitä rakentavaan vuorovaikutussuhteeseen ja yhteistyöhön. (Koivunen 2009.)

Jotkut vanhemmat voivat olla tyytyväisiä pelkästään siihen tietoon, että lapsella on hyvä ja turvallinen hoitopaikka. Moninaiset yhteistyöodotukset päivähoidosta käsin voivat kuormittaa vanhempia. Päivähoidossa tulee kunnioittaa vanhempien valinnanvapautta yhteistyöhön ja yhteisiin toimintoihin osallistumiseen. (Koivunen 2009.) Työntekijän täytyykin suunnitella ja toteuttaa sellaisia toimintatapoja, jotka tyydyttävät sekä itseä että vanhempia (Rönkä ym. 2009).

Työntekijältä vaaditaan erityistä herkkyyttä ja ammattitaitoa toimia vuorovaikutustilanteissa erilaisten vanhempien kanssa (Rönkä ym. 2009). Kyky empaattisuuteen on varhaiskasvattajalle keskeinen osa ammattitaitoa. Pulmalliseksi samaistuva ymmärtäminen muuttuu, jos työntekijä "menee liiksi mukaan" niihin prosesseihin, joita perhe tuo mukanaan yhteistyöhön, varsinkin ongelmatilanteissa. Riskinä on, että samankaltaistuminen estää auttamisen mahdollisuuden. (Seikkulan & Arnkilinin 2005, Kaskelan & Kekkosen 2007 mukaan.)

Kumppanuusperusteisen yhteistyön tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman varhain lapsen erityisen tuen tarve ja yhdessä vanhempien kanssa etsiä sopivat toimintatavat lapsen tukemiseksi. Myönteisen ilmapiirin ylläpitäminen on tärkeää erityisesti ongelmatilanteissa. (Kaskela & Kekkonen 2007.)

4 VENÄLÄISEN PERHEEN KOHTAAMINEN

4.1 Venäläinen kasvatuskulttuuri

Venäjällä elää rinnan monen eri kulttuuriperinnön ja uskonnon edustajaa, joten on mahdotonta puhua väestön yhteneväisestä kansanperinteestä. Vaikka kaikilla venäläisillä on yhteinen kansallinen itsetunto kieli ja kulttuuri, paikalliset ryhmät poikkeavat yhä toisistaan. (Vituhnovskaja 2006 a, 70.)

Venäläisessä kulttuurissa, kuten kaikissa muissakin kulttuureissa, on omat perinteet, normit, käsitykset, uskomukset ja arvoperustat, jotka voivat osittain poiketa paljonkin meidän suomalaisten tavoista. Täytyy kuitenkin muistaa, että mikään ennakkotieto venäläisestä kulttuurista ei ole yleistettävää, vaan jokainen perhe on yksilöllinen. Päivähoidossa työntekijöiden on huomioitava perheen erityispiirteet, heidän on kunnioitettava niitä ja toteutettava toiminnassa mahdollisuuksien mukaan. Venäläisiä perheitä kannustetaan vaalimaan kodeissa omaa kieltä ja kulttuuria. (Kuikka-Kiljunen 2005.)

Perhekäsitys on kaikille ihmisille yksilöllinen. Venäläisten perhekäsitys on laajempi kuin esimerkiksi suomalaisten: venäläisessä perheessä on perinteisesti asunut monta sukupolvea yhdessä. Hyvin usein perheeseen kuuluvat paitsi vanhemmat ja lapset, myös isovanhemmat. Perheeseen voi kuulua myös serkut, pikkuserkut, tädit ja sedät. Venäläisille lähiyhteisö on todella tärkeä ja olennainen asia ja yhteen kokoonnutaan aina merkkipäivinä. (Puittinen 2008.) Tämän päivän venäläisissä perheissä esimerkiksi isovanhemmat eivät enää asu perheen kanssa, mutta heihin ollaan läheisessä yhteyksissä, ja he osallistuvat talouden hoitoon ja auttavat lastenhoidossa. Venäläisessä perheessä on vielä perinteinen roolijako: nainen hoitaa kodin ja lapset, ja mies huolehtii perheen taloudellisista asioista. (Inkinen, Kettunen & Nieminen 2002.) Lastenlapsien hoito voi jäädä myös isovanhempien harteille, jos vanhemmilla ei ole tarpeeksi aikaa lapsilleen. Monet vanhemmat eivät halua laittaa lapsiaan päiväkoteihin, jos on pienikin mahdollisuus hoitaa lapsia kotona. (Vituhnovskaja 2006 c, 130.)

Venäläiseen kasvatustieteeseen liittyy selkeä vanhemman ja lapsen roolien erottaminen. Venäläisessä kulttuurissa lasten velvollisuus on totella vanhempia ja muita aikuisia sekä kunnioittaa heitä. Venäläinen vanhemmuus ei ole kaveruutta, jossa lapsi ja vanhempi ovat tasavertaisia ystäviä. Isä, äiti ja myös muut sukulaiset voivat edellyttää, vaatia ja kieltää – halutessaan perustelematta. (Korhonen 2007.)

Venäläiset arvostavat omaa kulttuuriperinnettään ja ovat siitä ylpeitä. Venäläisten käsitys hyvin kasvatetusta ihmisestä pohjautuu vanhoihin perinteisiin ja tapoihin. On lukemattomia käyttäytymissääntöjä, joita hyvin kasvatetun venäläisen pitäisi seurata. Suurin osa kansasta ei noudata kaikkia yksityiskohtia, mutta kohteliaisuussäännöt ja käsitykset hyvästä ja huonosta käytöksestä kuuluvat edelleen venäläisiin ajattelutapoihin. (Vituhnovskaja 2006 b, 96.) Kohteliaisuus, teitittely ja auktoriteettien kunnioitus tekevät venäläisyydestä konservatiivisen kulttuurin. Lasten on käyttäydyttävä hyvin ja osattava tervehtiä aikuisia. (Puittinen 2008.) Venäläiset uskovat vahvasti yleissivistykseen ja erilaisten taitojen merkitykseen; lasten on hyvä pienestä pitäen harrastaa esimerkiksi urheilua, taidetta, musiikkia ja vieraita kieliä. Venäjällä lapsen katsotaan kasvavan parhaiten vahvasti virikkeellisessä ympäristössä. (Korhonen 2007.) Lapset kasvatetaan omaksumaan oma sukupuolensa jo varhain: pojat kasvatetaan miehiksi ja tytöt naisiksi. (Puittinen 2008.)

Venäläiset arvostavat hyvää koulutusta – lasten koulunkäynti on tärkeää ja sitä tuetaan kotona (Puittinen 2008). Venäjällä on tärkeää, että lapsi oppii määrätyt asiat tietyssä iässä. Venäläisessä päiväkodissa ja koulussa opettajan oletetaan tarkkailevan lapsen kehitystä ja raportoivan vanhemmille, tapahtuuko se toivotussa aikataulussa. Jos lapsi tuntuu jäävän tavoitteissaan jälkeen, opettajien ja vanhempien tehtävä on harjaannuttaa lasta tälle vaikeissa asioissa terveen kehityksen varmistamiseksi. Tämän takia venäläinen vanhempi saattaa olla Suomessa huolissaan, jos hänestä tuntuu, että päiväkodissa tai koulussa lapsen kehitystä ei tarkkailla tai tueta tarpeeksi. (Korhonen 2007.)

Venäläinen kasvatuskulttuuri eroaa suomalaisista monella tavalla. Tämä saattaa aiheuttaa väärinymmärryksiä venäläisten ja suomalaisten kasvatustammattilaisten välille. Kohtaamisissa venäläisten kanssa pitäisi ennen kaikkea kuulla vanhempien huoli lapsen hyvinvoinnista. Tärkeää on saavuttaa luottamuksellinen suhde vanhempiin, jotta avoin keskustelu mahdollistuisi. Keskustelujen ja luottamuksen avulla eroavien käsitystenkin kanssa selviää paremmin. (Korhonen 2007.)

Kuten suomalaisilla, myös venäläisillä äideillä on mahdollisuus jäädä kolmeksi vuodeksi kotiin hoitamaan lastaan. Valtio maksaa tästä perheille pientä korvausta. Suurin osa lapsista menee kolmevuotiaana päiväkotiin. Venäjällä päiväkodilla on kasvatushjelma, jonka avulla huolehditaan lapsen terveydestä ja turvallisuudesta. Lasta opetetaan toimimaan ryhmässä yhdessä toisten lasten kanssa, ja hänet perehdytetään hyviin tapoihin. (Suomussalmen lukios)

Kasvatuskumppanuus on erityisen tärkeä venäläisten vanhempien ja kasvattajien välillä. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on yhteistyö, joka tukee lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista. Toimivassa kasvatuskumppanuudessa kohdataan aina ensin ihminen, sitten vasta tietyn kulttuurin edustaja. Henkilöstö on vastuussa vanhempien ja työntekijöiden välisestä dialogin toimivuudesta. Alkuvaiheessa tukena voi käyttää tulkkipalveluita. (Kuikka-Kiljunen 2005.)

4.2 Toimivan vuorovaikutuksen ja kasvatuskumppanuuden rakentuminen

Kasvatuskumppanuutta rakennetaan kaikkien päivähoiton asiakasperheiden kanssa - jokaisen perheen kanssa yksilöllisesti. Aloitteen tekee työntekijä, jolla on myös päävastuu kumppanuuden ylläpitämisestä. (Kaskela & Kekkonen 2007.) Venäläisten perheiden kanssa kasvatuskumppanuuden tavoitteet ja periaatteet ovat samat kuin suomalaistenkin perheiden kanssa.

Kun päiväkotiin tulee asiakkaaksi venäläinen perhe, henkilökunnan tulee käydä keskenään keskustelua omista asenteistaan ja ennakkokäsityksistään (Kuikka-Kiljunen 2005). Yleensä ajatellaan, että toisella ihmisellä on samanlainen

maailmankuva kuin itsellä. Mitä samankaltaisemmat kokemukset ihmisillä on, sitä paremmin he ymmärtävät toisiaan. (Räty 2002, 66.) Venäläisen kulttuurin monimuotoisuutta ja erilaisia tapoja tulee ymmärtää ja kunnioittaa, vaikka niitä kaikkia ei itse hyväksyisikään. On muistettava, että juuri aikuiset siirtävät hyviä tai huonoja asenteita eteenpäin lapsille. (Kuikka-Kiljunen 2005.)

Muista kulttuurista tulevia ihmisiä kohdatessa on hyvä pohtia, mikä ihmisen toiminnassa on kulttuurisidonnaista ja mitkä taas yksilökohtaisia ominaisuuksia. Saatamme selittää helposti kaikkea ihmisen käyttäytymistä sillä, että se "kuuluu kulttuuriin". Kun tunnemme vain yhden vieraan kulttuurin edustajan, saatamme yleistää hänen ominaisuutensa ja käytöksensä koko kulttuuriryhmää koskevaksi ja opimme myös ennakkokäsityksiä. Näiden käsitysten takaa täytyisi osata nähdä itse asiakas ja hänen tarpeensa. (Räty 2002, 215 - 216.) Kulttuurinen sensitiivisyys on kulttuurin ymmärtämistä ja sitä, että tunnistetaan, mitkä asiat liittyvät kulttuuriin ja mitkä taas johonkin muuhun (Jäppinen, Hurtig & Törrönen 2007). On muistettava, että myös työntekijä tulkitsee asiakkaiden tarpeita oman suomalaisen kulttuurinsa kautta.

Jokainen ihminen on yksilö. Siksi on tärkeää kohdata jokainen maahanmuuttaja yksilönä ja arvostaa hänen omaa identiteettiään. Kulttuurin hyvän tuntemuksen lisäksi päiväkodin henkilökunnalla tulee olla tietoa venäläisperheen uskonnosta, erilaisista katsomuksista ja kulttuuriperinteestä. Tänä päivänä esimerkiksi Internetistä on helppo ottaa selvää ja tutustua venäläiseen kulttuuriin ja uskontoon, jos muuta keinoa ei ole käytettävissä. Tämän on myös työntekijän velvollisuus, ja tiedoista on hyötyä hyvän vuorovaikutussuhteen kannalta. Perheen uskonnollisia erityispiirteitä kunnioitetaan, ja niitä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan. Työntekijän kannattaa paneutua myös perheen elämäntapoihin ja historiaan ja arvostaa niitä. (Kuikka-Kiljunen 2005.) Päivähoidon henkilöstöltä edellytetään hyvää kulttuurista ymmärtämystä, jotta maahanmuuttajataustaisten perheiden ja lasten tarpeita ja vanhempien kasvatustavoitteita voidaan käsitellä kasvatustalusteluissa tasavertaisesti ja vastavuoroisesti (Lappeenrannan seudun maahanmuutto-ohjelma 2008 - 2015).

Eri kulttuurista tulevien varhaiskasvatuksessa on erityisen tärkeää tiedottaa ja keskustella vanhempien kanssa suomalaisen varhaiskasvatuksen tavoitteista ja periaatteista - ja myös kulttuurieroista. Erityisesti alkuvaiheessa yhteistyöhön on varattava aikaa, koska kaikilla venäläisillä ei ole selvää käsitystä siitä, mitä päiväkodissa tapahtuu. Työntekijän kannattaa olla mahdollisimman avoin ja aktiivinen. (Räty 2002.)

Kun venäläinen perhe aloittaa päivähoitossa, on aloituskeskusteluissa hyvä käyttää virallista tulkkia, jotta kaikki tulevat ymmärretyiksi. Näin ei jää epäselvyyksiä, jotka vaikeuttavat myöhemmin yhteistyötä. Esimerkiksi monet vaikeaksi koetut tilanteet voivat johtua tavallisista käytännön asioista ja tavoista, eivätkä suinkaan esimerkiksi uskonnosta, ja tällaisiin asioihin on hyvä hakea heti selvyttä. (Kuikka-Kijlunen 2005.) Aloituskeskustelussa käydään lisäksi läpi vanhempien odotuksia ja toiveita liittyen lapsen päivähoitoon.

On tärkeää ottaa venäläinen perhe vastaan avoimin mielin. Pienillä asioilla saadaan lapsi sekä vanhemmat tuntemaan itsensä tervetulleiksi: jos yhteistä kieltä ei ole, parin sanan opettelu perheen äidinkielellä auttaa alkuvaiheessa, ja perheelle välittyy viesti, että heitä arvostetaan ja että heistä ollaan kiinnostuneita. (Räty 2002, 165.)

Kasvatuskumppanuuden rakentuminen venäläisten perheiden kanssa muodostuu samoista teemoista kuin suomalaistenkin, eli aloituskeskustelun jälkeen seuraa tutustumisvaihe lapsen päivähoitoon tullessa. Päivittäiset kohtaamiset ja keskustelut ovat erittäin tärkeitä sekä tietenkin säännölliset kasvatuskeskustelut (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2008.) Yhteisen kielen löytyminen voi olla myös jatkossa vaikeaa, ja vuorovaikutuksen onnistuminen tulee pyrkiä varmistamaan käyttämällä tärkeimmissä keskusteluissa tulkkia. Näin taataan vanhemmille tasavertainen kohtelu ja osallistumisen mahdollisuus. (Lappeenrannan seudun maahanmuutto-ohjelma 2008–2015.) Keskustellessa venäläisten vanhempien kanssa on aina kohteliasta käyttää selkokieltä, eikä vaikeasti ymmärrettäviä murteita.

Toimivassa kasvatuskumppanuudessa kohdataan aina ensin ihminen, sitten vasta tietyn kulttuurin edustaja (Kuikka-Kiljunen 2005). Tavoitteena on lisätä venäläisten vanhempien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Varhaiskasvatuksen toimintaa suunnitellaan yhteistyössä vanhempien kanssa niin, että lapsen etu ja oikeudet toteutuvat. (Socca.) Tavoitteena on, että lapsen asiat ja elämäntilanteet päivähoitossa ja perheessä tulevat vastaanotetuksi ja jaetuksi kunnioittavassa, tasavertaisessa ja avoimessa vuoropuhelussa. Samalla kiinnitetään huomiota vanhemman oman lapsensa asiantuntemukseen. (Kuikka-Kiljunen 2005.)

Varhaiskasvatuksessa lapsen omaan kulttuuriin, elämäntapoihin ja historiaan perehdytään, niitä arvostetaan ja ne näkyvät varhaiskasvatuksen arkipäivässä (Stakes 2005). Vanhemmilla saattaa olla toive, että lapset "suomalaistuisivat" mahdollisimman nopeasti. Tällöin työntekijöiden kannattaa rohkaista vanhempia välittämään lapsilleen omaa kieltään ja kulttuuriaan, jotka ovat tärkeitä lapsen identiteetin ja jatkuvuuden tunteen vuoksi. Lapsen omaa kulttuuria ja kieltä tulisi päivähoitossa tukea niin, että hän kasvaa luontevaan kaksikulttuurisuuteen. Luontevinta olisi, jos päiväkodissa suomalaisen henkilökunnan lisäksi olisi mahdollisuus venäjänkieliseen avustajaan tai työntekijään. (Räty 2002.)

Empaattinen suhtautuminen kunnioittavalla tavalla venäläisiä perheitä kohtaan on todella tärkeää. Päiväkotihenkilöstön on hyvä nähdä myös venäläisperheiden kokonaistilanne ja ymmärtää, kuinka vaikeaa uuteen maahan asettuminen ja sopeutuminen voikaan olla. Kasvatuskumppanuuden periaatteet (kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogisuus) on tärkeää saavuttaa niin venäläisten kuin suomalaistenkin perheiden kanssa. Venäläisille se voi olla jopa tärkeämpää, sillä joillekin päiväkotitoimi voi olla ainoa päivittäinen taho, jonka kanssa perhe on tekemisissä.

Joskus viestin välittymiseen ja ymmärtämiseen ei tarvitse kuin puolikkaan sanan tai pienen eleen: esimerkiksi pieni hymy saattaa johtaa tunteeseen keskinäisestä ymmärtämisestä. Kulttuurien kohdatessa tarvitaan halua ymmärtää ja tulla ymmärretyksi, jotta viestintä onnistuisi kielivaikeuksista ja kulttuurieroista huolimatta. (Räty 2002, 69.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

5.1 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää päiväkotihenkilöstön näkemyksiä kasvatuskumppanuudesta ja sen toteutumisesta venäläisten perheiden kanssa. Lisäksi selvitin työntekijöiden näkemysten kautta niitä haasteita, joita venäläisyys mahdollisesti tuo kasvatuskumppanuuden toteutumiseen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa ajatuksia, ideoita ja tietoa työelämää sekä itseäni varten kasvatuskumppanuuden kehittämiseksi venäläisten perheiden keskuudessa.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

- 1) Mitä kasvatuskumppanuus merkitsee kyseisissä päiväkodissa?
- 2) Miten kasvatuskumppanuus toteutuu käytännössä venäläisten perheiden kanssa?
- 3) Mitä haasteita venäläisyys tuo työntekijälle kasvatuskumppanuuden toteutumisessa?

5.2 Aiheen ja kohderyhmän valinta

Idean opinnäytetyöhöni sain alunperin harjoitteluajanani päiväkodissa. Ensin tarkoitukseni oli tutkia pelkästään kasvatuskumppanuutta, mutta myöhemmin kiinnostuin liittämään aiheeseen monikulttuurisen näkökulman. Monikulttuurisuus on käsitteenä laaja, joten aihetta täytyi rajata. Kaikista eri kulttuurien edustajista otin tutkittavaksi kasvatuskumppanuuden toteutumisen venäläisten perheiden kanssa, sillä Lappeenrannassa on erityisen paljon venäläisiä perheitä päivähoitoon asiakkaina.

Opinnäytetyössäni tahdoin käsitellä tutkimuskysymyksiäni pelkästään päiväkodin työntekijöiden näkökulmasta. Jo ennen tutkimuslupahakemuksen lähettämistä otin alustavasti yhteyttä sellaisiin päiväkoteihin, joissa uskoin

olevan runsaasti venäläisiä asiakkaita. Haastatteluihin valikoitui kaksi lappeenrantalaista päiväkotia, joista toisessa haastattelin kahta lastentarhanopettajaa ja toisessa lastentarhanopettajaa ja lastenhoitajaa. Päiväkotien johtajien kautta sain haastateltavaksi henkilöt, joilla kaikilla oli monien vuosien kokemus venäläisten kanssa työskentelystä.

5.3 Kvalitatiivinen tutkimus

Tutkimukseni oli laadullinen eli kvalitatiivinen. Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on moninaisen, todellisen elämän kuvaaminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on pyrkimyksenä löytää monensuuntaisia suhteita ja tosiasioita mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Arvot muovaavat sitä, miten pyrimme ymmärtämään tutkimaamme asiaa. Tutkijan pyrkimyksenä on paljastaa odottamattomia seikkoja, eikä tarkoituksena ole teorian tai hypoteesien testaaminen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157, 160.)

Valitsin kvalitatiivisen tutkimustavan, sillä siinä aineisto kootaan todellisissa tilanteissa ja suositaan ihmistä tiedon keruun instrumenttina. Tutkija luottaa omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittaviensa kanssa. Aineistoa tarkastellaan monitahoisesti sekä yksityiskohtaisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 160.) Opinnäytetyöni kannalta tärkeää oli, että tarkoituksenmukaisesti valittujen haastateltavien oma näkökulma ja "ääni" pääsivät esille, mikä on tyypillinen piirre kvalitatiivisessa tutkimuksessa.

5.4 Aineiston keruu

Opinnäytetyöni aineiston keräsin teemahaastattelujen avulla. Pohdin, millainen haastattelumenettely omassa tutkimuksessani olisi sopivin ja valitsin teemahaastattelun, sillä siinä korostuu erityisesti haastateltavien elämymaailma ja haastateltavien tulkinnat asioista. Lisäksi teemahaastattelu on joustava ja antaa mahdollisuuden haastateltaville kertoa melko vapaasti eri teema-alueista kysymysten avulla. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48.)

Teemahaastattelulla tarkoitetaan puolistrukturoitua haastattelumenetelmää, jossa haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat kaikille samat. Näin haastattelun näkökohdat on osin lyöty ennalta lukkoon. Yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelu etenee ennalta mietittyjen teemojen varassa, ja haastattelijalla voi vaihdella kysymysten sanamuotoja tai järjestystä. Haastateltavat saavat vastata kysymyksiin omin sanoin, ja heidän tulkinnat sekä heidän asioille antamansa merkitykset ovat keskeisiä. Haastateltavien ääni nousee esiin keskeisenä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47 - 48.)

Teemahaastattelun kysymykset kokosin huolellisesti niin, että ne tukisivat parhaimmalla tavalla tutkimuskysymyksiäni. Hain tutkimukselleni Lappeenrannan kaupungin myöntämän tutkimusluvan. Tutkimusluvan saatuani otin yhteyttä kahteen päiväkodinjohtajaan saatekirjeellä (Liite 1). Päiväkotien johtajien kautta sain haastateltavakseni kolme lastentarhanopettajaa ja yhden lastenhoitajan. Haastateltavat valikoituivat sillä perusteella, että heillä kaikilla oli useiden vuosien kokemus venäläisten perheiden parissa työskentelystä. Lähetin haastatteluun osallistuville sähköpostitse teemahaastattelulomakkeen (Liite 2) hyvissä ajoin ennen haastattelua, jotta haastateltavat halutessaan saivat pohtia kysymyksiä etukäteen. Haastattelut toteutuivat päiväkodeissa syys- ja lokakuun aikana 2009.

Molemmissa päiväkodeissa haastattelin työntekijät parihaastattelulla. Parihaastattelua voidaan pitää keskusteluna, jonka tavoite on verraten vapaamuotoinen. Siinä osanottajat kommentoivat asioita melko spontaanisti, tekevät huomioita ja tuottavat monipuolista tietoa tutkittavasta asiasta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 61.) Haastattelujen aikana havainnoin ja esitin haastateltaville tarkentavia lisäkysymyksiä tai kokonaan uusia, jotka syntyivät käydyistä keskusteluista. Molemmat haastattelut kestivät noin 90 minuuttia. Haastatteluissa mukana oli nauhuri, joka tallensi käydyt keskustelut. Aineiston litterointiin ryhdyin melko pian haastattelujen jälkeen ja sisällön purin tarkasti tekstin muotoon.

5.5 Aineiston analysointi

Analysoin aineiston teemoittelun avulla. Hirsjärven & Hurmeen (2000, 173) mukaan teemoittelu tarkoittaa aineiston sellaisia piirteitä, jotka ovat yhteisiä usealle haastateltavalle. Ennalta määriteltyjen teemojen lisäksi haastattelussa saattaa nousta esiin lukuisia muitakin teemoja, jotka ovat usein jopa lähtöteemoja mielenkiintoisempia. Ne teemat, jotka nousevat esiin analyysissä, pohjautuvat tutkijan tulkintoihin haastateltavien sanomisista. On epätodennäköistä, että eri haastateltavat sanovat saman asian samoin sanoin. Haastattelija aineiston analyysia tehdessään yhdistää samantyyppiset vastaukset samaan luokkaan. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 173.)

Koska haastateltavien näkökulmien korostaminen on yksi laadullisen tutkimuksen tärkeimpiä ominaisuuksia, halusin ottaa tulosten tarkastelun raportointiin mahdollisimman paljon haastateltavien "omaa ääntä". Koska selvitin päiväkotien työntekijöiden näkemyksiä, huomioin jo litteroinnissa haastateltavien korostamia asioita. Litteroinnissa mielestäni tärkeää oli kirjata ylös kaikki sellaiset huomautukset, joissa toinen työntekijä myötäili toista esimerkiksi sanoin "niin", "ei" tai "kyllä". Litteroituani tekstin kokosin kolmen teemakokonaisuuden alle kaikkien haastateltavien vastaukset ja etsin niistä ydinkohtia. Erottelin olennaisia ja epäolennaisia asioita ja etsin tutkimusongelman kannalta kiinnostavia seikkoja. Tiedon erottelussa käytin tekstissä erilaisia värejä, joiden kautta aloin jäsentelemään tekstiä. Tutkimustulokset on luokiteltu temahaastattelurungon (Liite 2) pohjalta.

5.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisää tutkijan selostus tutkimuksen toteuttamisvaiheissa, ja sen olen pyrkinyt koko opinnäytetyöni toteuttamisessa ottamaan huomioon (Hirsjärvi ym. 2007, 227). Tutkimusta tehdessäni ja aineistoa kerätessäni ja analysoidessani olen pyrkinyt toimimaan tutkimuksen arvojen ja normien mukaisesti.

Hirsjärven & Hurmeen (2000) mukaan varsinkin haastatteluihin, joissa ollaan suoraan kontaktissa tutkittaviin, liittyy eettisiä ongelmia. Ihmisiin kohdistuvissa tutkimuksissa tärkeimpinä eettisinä periaatteina ovat informointiin perustuva suostumus, luottamuksellisuus, seuraukset ja yksityisyys. Lähetin haastatteluihin osallistuneille saatekirjeen, jossa kerroin haastattelun tapahtuvan täysin anonymisti, luottamuksellisesti ja vapaaehtoisesti. Kun haastateltavat olivat varmistuneet, lähetin heille etukäteen teemahaastattelurungon sekä tutkimussuunnitelmani vapaaehtoisesti luettavaksi. Kerroin myös, että haastatteluun osallistuneilla on mahdollisuus nähdä lopullinen kirjallinen tuotokseni.

Haastatteluaineiston luotettavuus riippuu sen laadusta. Aineiston litteroinnissa tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää, kuinka tarkkaan kirjoitettu teksti noudattaa haastateltavien suullisia lausumia (Hirsjärvi & Hurme 2000). Tulosten tulkinnassa tärkeää on, että tutkija osoittaa, mihin perustaa omat päätelmänsä. Tässä auttaa suorat haastattelulainaukset, joita olen ottanut tulosten tarkasteluun mukaan sanan tarkasti. (Hirsjärvi ym. 2007, 227 - 228.)

Yksi tärkeä eettinen asia opinnäytetyössäni on haastateltujen henkilöiden yksityisyyden suojaaminen. Tunnistettavuuden estäminen on yksi tunnetuimpia ihmistieteiden tutkimuseettisiä normeja, ja sen vuoksi nimettömyys ja tunnistamattomuus ovat itsestään selvät lähtökohdat. Tarkoitus on suojata tutkittavia mahdollisilta negatiivisilta seurauksilta, joita heidän tunnistamisensa julkaisuista saisi aikaan. Tunnistamattomuus on edellytys saada haastateltavilta rehellisiä vastauksia, ja se on keino lisätä osallistumista. (Kuula 2006, 201.) Tutkijana tehtävänäni oli taata haastateltavien yksityisyyden suoja sekä pohtia tulosten raportoinnin kirjoittamisessa sitä, ettei työntekijöiden henkilöllisyys tai työpaikka paljastu. Litteroinnissa poistin haastateltavista kaikki sellaiset tiedot, joista heidät voitaisiin tunnistaa. Lisäksi hävitin haastattelunauhut ja muun materiaalin asiallisesti.

Opinnäytetyöni tuloksia ei voi yleistää eikä verrata vastaavanlaisiin tilanteisiin, ja tuloksia kannattaa tarkastella kriittisesti. On muistettava, että päiväkodin työntekijöiden puhuessa venäläisistä perheistä kuulemme vain heidän

subjektiivisen kokemuksensa. Venäläisiä perheitä ei voi yleistää tiettyyn "muottiin", vaan heillä voi olla myös paljon enemmän erottavia tekijöitä kuin yhdistäviä.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Teemahaastattelussani haastattelin kahdessa päiväkodissa yhteensä neljää työntekijää, joilla kaikilla on usean vuoden työkokemus varhaiskasvatuksen parissa. Haastatteluun osallistuneilla on myös runsaasti kokemusta venäläisten perheiden parissa työskentelystä. Tutkimustuloksissa käsittelen työntekijöiden teemahaastattelussa antamia vastauksia. Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ja teemahaastattelun kolme pääaihetta olivat: 1. Kasvatuskumppanuuden merkitys päiväkodeissa 2. Kasvatuskumppanuuden toteutuminen venäläisten perheiden kanssa 3. Venäläisyyden tuomat haasteet kasvatuskumppanuuteen.

6.1 Kasvatuskumppanuuden merkitys päiväkodeissa

Teemahaastatteluissa ilmeni, että päiväkodeilla ei ole virallista määritelmää kasvatuskumppanuudelle, mutta sitä toteutetaan työssä tietoisesti. Molemmissa päiväkodeissa nostettiin esiin kasvatuskumppanuuskoulutuksen merkitys. Kasvatuskumppanuuskoulutuksen käyneet päiväkodin työntekijät tuovat koulutuksesta tärkeää osaamista kentälle niin teorian kuin käytännön muodossa. Haastateltavat kokivat tämän tärkeäksi, sillä näin tieto ja osaaminen leviävät myös niiden työntekijöiden käyttöön, jotka koulutusta eivät ole käyneet.

Sehän on tavallaan tietoisesti nostettu sieltä, et nyt puhutaan kasvatuskumppanuudesta.

Tietysti ne ihmiset jotka on niihin (kasvatuskumppanuuskoulutukset) menny ni, sitä kautta sitten tuo sitä osaamista.

Molemmissa päiväkodeissa kasvatuskumppanuuteen liitettiin Pienille parasta – projekti, johon molemmat päiväkodit ovat sitoutuneet. Pienille parasta –projekti alle 3-vuotiaiden varhaiskasvatuksessa toteutettiin Lappeenrannassa kolmessa

päiväkodissa vuosina 2006 - 2007. Projektin tavoitteena oli varhaisen vuoro-vaikutuksen ydinasioihin perehtyminen ja niiden soveltaminen alle 3-vuotiaiden ryhmien toiminnassa ja pedagogiikassa. Yksi projektin kehittämisalueista oli kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa. Projektin loputtua toiminta on jatkunut osana varhaiskasvatuksen kehittämistyötä. (Lappeenrannan kaupunki 2008.) Erään lastentarhanopettajan mielestä Pienille parasta –projekti on tuonut kasvatuskumppanuuden kannalta tärkeitä toimintamalleja päiväkotiin jo vuosia sitten. Malleista nostettiin esiin ns. kotikäynnit. Varsinkin pienten puolella molemmissa päiväkodeissa käydään aloituskeskustelut monesti lasten kotona, ja perhe tulee näin eri tavalla tutummaksi alusta alkaen. Erään työntekijän mukaan ensimmäinen yhteinen keskustelu on merkityksellinen, ja siinä erityisesti kuunnellaan vanhempia ja annetaan heidän kertoa ja kysyä mieltä askarruttavista asioita.

Kasvatuskumppanuus merkitsi työntekijöille sitä, että luodaan yhdessä vanhempien kanssa säännöt, miten lapsen kanssa toimitaan. Kasvatukseen liittyviä asioita pohditaan yhdessä ja aina lapsen parhaaksi. Erään työntekijän mielestä varhaiskasvatushenkilöstöllä on oma ammatillisuutensa, ja on tärkeää osata tuoda tarvittaessa vinkkejä vanhempien käyttöön, mutta sillä tavoin, ettei neuvot tule "ylhäältä päin", kuten ennen vanhaan. Kuunteleminen oli yksi tärkeimmistä asioista, jonka haastateltavat toivat esiin kasvatuskumppanuuden toteutumisessa. Osan mielestä vanhempien kuuntelemista on pyritty tietoisesti lisäämään päiväkodeissa.

Tutustumista on lisätty paljon, ja vanhempien kuuntelemista...et monestihan se ensimmäinen keskustelu on just sitä, että kuunnellaan sitä vanhempaa.

Ehkä just sitä semmosta niin kun yhdessä pohdiskelua ja yhdessä toimimista sen lapsen hyväksi.

Kaikki työntekijät olivat sitä mieltä, että moni vanhempi ei tiedä, mitä kasvatuskumppanuus sanana varsinaisesti tarkoittaa. Yhteistyö voi usein olla lähin sana, jota käytetään kasvatuskumppanuudesta. Haastateltavista osa oli sitä mieltä, että yhteistyö ja kasvatuskumppanuus ovat selvästi eri asia, osalla taas oli sellaisia ajatuksia, että nämä käsitteet tarkoittavat periaatteessa samaa.

Yksi työntekijöistä selitti yhteistyön ja kasvatuskumppanuuden eroa siten, että yhteistyö kohdistuu kaikkeen siihen, mitä päiväkodissa tapahtuu. Yhteistyötä on tehty aina perheiden kanssa, ja se on laajempi käsite. Kasvatuskumppanuus sen sijaan kohdistuu pelkästään lapsen asioihin ja lapsen parhaaksi tehtävään yhteiseen pohtimiseen. Yksi näkökulma kasvatuskumppanuuden ja yhteistyön eroista oli, että kasvatuskumppanuus kasvaa vuosien hoitosuhteen myötä. Vanhemmat tulevat tutuiksi ja lapsen hoitosuhde jatkuu parhaimmassa tapauksessa läpi koko päiväkodin saman työntekijän kanssa. Lapsen parhaan yhteinen ajattelu nousi esiin kaikissa vastauksissa. Yksi haastateltavista kertoi kasvatuskumppanuuden jollain tavoin onnistuneen, jos entisen hoitolapsen perheen kanssa on mukava esimerkiksi pysähtyä juttelemaan ja vaihtaa kuulumisia puolin ja toisin kaupungilla tavattaessa.

Yhteistyö on ehkä sitä, mikä kohdistuu kaikkeen mitä päiväkodissa tapahtuu, mutta kasvatuskumppanuus on siihen lapsen parhaaksi tehtävään.

Kasvatuskumppanuus on jotenkin syvempi suhde.

Lapsen päivähoiton aloitus on merkittävä vaihe perheen elämässä. Haastatteluissa työntekijät toivat esiin sen, kuinka tärkeää vanhempien läsnäolo varsinkin päivähoitopolun alussa on. Vanhemmat käyvät lapsen kanssa tutustumassa päiväkotiin ja ovat mukana päiväkodin arjessa. Vanhemmat saavat myös soittaa päivän aikana ja kysyä kuulumisia. Haastateltavat kertoivat, että heidän päiväkodeissaan on käytössä ns. oma hoitaja -malli, jossa lapselle ja perheelle nimetään ryhmästä aikuinen, joka erityisesti luo kasvatuskumppanuutta yhdessä perheen kanssa. Molemmissa päiväkodeissa koettiin tärkeänä se, että lapset saavat tuoda turvakseen pieniä asioita, jotka helpottavat hoidon aloittamista, kuten tärkeän lelun tai perheen kuvan. Yksi haastateltavista kertoi, että on tärkeää joustaa ja olla muuttamatta liian rajusti lapsen vanhoja käytäntöjä. Lasta tuetaan tuomaan tunteet esille, ja häntä autetaan niiden käsittelemisessä. Yhden työntekijän näkökulman mukaan venäläiset perheet saattavat monesti olla suomalaisia nopeampoisia lapsen päivähoiton aloituksen suhteen. Työntekijä koki, että monet venäläiset eivät

välttämättä heikon kielitaidon vuoksi tiedä, kuinka paljon enemmän he voisivat osallistua lapsen päiväkotiarkeen.

...totta kai päivähoiton aloitus on sen vanhemman mielessä koko ajan. Ja sitten monesti pienet asiatki on lapsille tosi tärkeitä. Et saa tuoda kotoa mukaan just niiden ruuan tai omaa rättiä, ja jotaki pieniä asioita mitkä helpottaa, ettei liian rajusti muuteta semmosia vanhoja käytäntöjä vaan joustetaan.

6.2 Kasvatuskumppanuuden toteutuminen venäläisten perheiden kanssa

Haastatteluissa mukana olleissa päiväkodeissa on paljon venäläisiä asiakasperheitä, ja haastateltavien mukaan jokaisessa päiväkotiryhmässä on venäläisiä lapsia. Perheitä, joissa toinen vanhempi on venäläinen, on molemmissa päiväkodeissa enemmän kuin sellaisia, jossa molemmat vanhemmat ovat venäläisiä.

Haastateltavat kertoivat, että heidän päiväkodeissaan on silloin tällöin mukana venäjänkielentaitoisia opiskelijoita tai työmarkkinatukiharjoittelijoita. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että tarve venäjänkielentaitoiselle työntekijälle olisi suuri.

Et kyllähän meidän tiedottaminen ja informointi edelleen ilmoitustaululla on suomen kielellä.

Työntekijöiden mukaan venäjän kielen taitava työntekijä olisi suuri tuki ja turva useille venäläisille perheille ja lapsille. Yhden työntekijän mukaan merkitys olisi suuri varsinkin hoitosuhteen alussa, sillä venäläinen lapsi voi tulla päiväkotiin täysin "ummikkona". Osa työntekijöistä kertoi, että venäläiset lapset ovat saattaneet reagoida päivähoiton aloitukseen ja perheestä erossa oloon aika radikaalisti. Osa työntekijöistä oli sitä mieltä, että jos lapselle saataisiin päiväkodin arjessa tapahtuvia asioita kerrottua hänen omalla äidinkielellään, se toisi hänelle turvaa ja veisi lasta eteenpäin. Haastateltavat kertoivat käyttävänsä tukisanontoja ja kuvia apunaan, mutta sitä ei voi verrata siihen, mikä hyöty venäjän kielen taidosta olisi, ja kuinka se helpottaisi lasta ja perhettä ymmärtämään.

Pystyttiin kertomaan vanhemmille, että tällöinen tilanne on tullu ja yleensähan myö ei ymmärretä muuten mitään..et kylhän se helpottaa suunnattomasti.

Molemmilla päiväkodeilla on kokemusta venäjän kielen taitavasta työntekijästä, ja ne ovat positiivisia. Myös venäläiset vanhemmat pitivät venäjänkielistä työntekijää tärkeänä asiana. Työntekijät kertoivat, että jos syntyy joku pulmallinen tilanne ja yhteistä kieltä ei ole, asioita "pyöritellään" ja käytetään elekieltä sekä kuvia. Tärkeimmissä asioissa pidetään aina keskustelu tulkin kanssa.

Kasvatuskumppanuudessa venäläisten perheiden kanssa ei haastateltavien mukaan saavuteta täysin samaa syvyyttä kuin suomalaisten perheiden kanssa. Haastateltavat olivat yhteneväisesti sitä mieltä, että asiat, joista venäläisten kanssa keskustellaan ovat pintapuolisempia kuin suomalaisten kanssa. Tähän vaikuttaa kaikista eniten kielimuuri. Yhden työntekijän mukaan ainakaan ensimmäisen tai toisen vuoden jälkeen ei venäläisten perheiden kanssa välttämättä päästä samalle tasolle kuin suomalaisten, vaikka itse olisikin aktiivinen toinen osapuoli kumppanuuden rakentamisessa. Toinen työntekijä taas huomautti, että päiväkotia voisi kuitenkin tehdä vielä entistä enemmän työtä ja nähdä aikaa sen eteen, että kerrottaisiin venäläisille vanhemmille, minkälaisia arvoja suomalaisessa päiväkodissa on, ja miten me täällä toimimme.

Kielimuurin takia ei varmaan niin syvällisesti pääse ainakaan ensimmäisen tai toisen vuoden jälkeen...vaik ite oisit kuinka aktiivinen ni se ei välttämättä auta...

Niissä asioissa ei päästä niin syvälle

Haastatteluissa nousi eroavia mielipiteitä kahden eri päiväkodin välillä siitä, miten venäläiset vanhemmat sitoutuvat kasvatuskumppanuuteen. Toisessa päiväkodissa työntekijät olivat sitä mieltä, että asia on täysin perhekohtainen; niin venäläisissäkin kuin suomalaisissakin perheissä on eroja osallistumisen ja kiinnostuksen suhteen. Työntekijät aavistelivat, että Venäjällä mahdollisesti kasvatushenkilöstöllä on edelleen hyvin autoritääriäinen asenne, eikä niinkään kumppaniasenne. Työntekijät pohtivat, että venäläiset eivät välttämättä aina

ymmärrä, että Suomessa päiväkodissa voidaan keskustella ilman, että lapsesta olisi mitään erityistä huomautettavaa.

Se on miun mielestä se on vähän yksipuolista se kiinnostus, että tota ainoastaan siinä kohtaa huomaa vanhempien aktiivisuuden, jos joku suomen kielen taito on lapsella kehittynyt tai ihana lahja on tehty, ni sit he on kyl hyvin kohteliaita ja kiittää aina.

Toisessa päiväkodissa oltiin puolestaan sillä kannalla, että venäläiset perheet eivät ole kovin osallistuvia tai kiinnostuneita päiväkodin asioista, vaan kumppanuus jää hieman yksipuoliseksi. Työntekijöiden näkemyksen mukaan venäläisten vanhempien aktiivisuuden, kohteliaisuudet ja kiitokset huomaa silloin, kun esimerkiksi lapsen suomen kielen taito on kehittynyt tai päiväkodissa on tehty joku hieno askartelu. Työntekijät toivoivat kuitenkin venäläisten omaa aktiivisuutta päivittäisissä arkisissa kohtaamisissa. Työntekijöiden mukaan itse kysymällä pääsee joistakin asioista paremmin perille, mutta venäläiset perheet voisivat myös itse tehdä aloitteita keskusteluun. Työntekijän sanoin on ollut "hurjan pitkä prosessi", että käytännön asiat on saatu toimimaan sujuvasti, niin kuin ne nyt toimivat.

Toisen päiväkodin työntekijät kertoivat, että venäläiset ovat aika luottavaisia jättäessään lapsensa hoitoon. Työntekijöiden näkökulman mukaan venäläisillä ei kuitenkaan ole juuri tietoa päiväkodin toiminnasta, eivätkä he kysele paljon. Toisessa päiväkodissa työntekijät kertoivat positiivisista kokemuksistaan venäläisille tarkoitetuista vanhempainilloista. Siellä on käsitelty sellaisia asioita, joista venäläisten on tärkeä tietää. Työntekijät kertoivat, että venäläisten osallistuminen tämänkaltaisiin tilaisuuksiin on ollut hyvä, ja päiväkotikin on saanut rehellistä ja kriittistäkin palautetta, mitä ei välttämättä esiinny kahdenkeskisissä keskusteluissa. Esiin on noussut mm. erilaisia odotuksia kasvatuksesta ja päiväkodin toiminnasta, esimerkiksi pukeutumisesta ja ulkoilusta. Työntekijöiden mukaan vanhempainiltoja venäläisille voisi olla enemmänkin.

Nää meidän vanhemmat, joilla on lapsi jo ollut aikaisemmin täällä ja seuraava lapsi tulee, ni heillä on varmaan tietoa...mutta kaikki melkeen nää uudet, ni ei...

Paljon enemmän mitä tehdään ni pitäis vielä tehdä sitä sellasta työtä et kerrottas minkälaisia arvoja suomalaisessa päiväkodissa on ja miten täällä toimitaan.

Yhden työntekijän sanoin, jokainen on itse vastuussa siitä, kuinka paljon haluaa ottaa selvää ja hankkia tietoa venäläisestä kulttuurista. Haastattelussa selvisi, että vuodet ja työkokemus ovat opettaneet kaikista parhaiten venäläisistä, heidän tavoistaan, kulttuuristaan, kasvatuserinteestä ja arvoista. Tulkin ja venäläisten vanhempien kanssa käyty keskustelut ovat valottaneet jokaiselle haastateltavalle venäläisten kotikulttuuria ja perhe-elämää. Yksi työntekijä kertoi saaneensa paljon tietoa myös suoraan venäläisiltä vanhemmilta, joiden suomen kielen taito on jo hyvä. Toinen työntekijä puolestaan kertoi, että eräästä venäläisestä työtoverista on ollut paljon hyötyä venäläisen kulttuurin ymmärtämisessä: kulttuurissa on paljon samaa kuin suomalaisessa, mutta myös paljon erilaista.

Jos ei ole mitään tietoa venäläisistä, ni kyl se on aika iso se kuilu.

Tietoa venäläisistä työntekijät ovat saaneet lisäksi erilaisista koulutuksista, vaikka koulutuksia järjestetään hyvin harvoin. Toisen päiväkodin työntekijät kertoivat olleensa eräässä koulutuksessa, joka todella oli "asenteita ravisteleva", ja jossa joutui tarkistelemaan omia asenteitaan ja ammatillisuuttaan. Työntekijät ovat hankkineet tietoa venäläisyydestä myös itsenäisesti päiväkodissa olevaa materiaalia tutkimalla sekä jonkin verran kirjoja ja artikkeleita lukemalla. Osa haastateltavista on myös vierailut venäläisessä päiväkodissa, joka on ollut silmiä avaava ja hyödyllinen kokemus. Osa työntekijöistä pohti, että niin kuin kaikki suomalaisetkaan, eivät venäläisetkään halua kertoa mielellään omista asioistaan päiväkodissa. Kun antaa aikaa, kasvatuskumppanuus syvenee, ja venäläisten suomen kielen taito kohenee, alkaa venäläisetkin avautua enemmän elämästään.

Ehkä on vähä silleen, et ne ei mielellään tuo kaikkia asioita päiväkotiin...osa suomalaisista on samalla tavalla, ettei halua omaa elämänsä kovin tarkkaan kertoakaan, mut se voi olla heillä myös sellanen kulttuurijuttu.

Venäläisiä perheitä pyritään rohkaisemaan mukaan päiväkodin toimintaan samalla tavoin kuin suomalaisiakin perheitä. Yhden työntekijän mukaan aina on niitä perheitä, jotka ei välitä yhtä tiiviistä yhteistyöstä kuin toiset. Tällöin heidän kanssaan on tyydyttävä esimerkiksi niihin kasvatustalkusteluihin, jotka kuuluvat jokaiselle. Työntekijöiden mukaan väkisin ei voi ketään ottaa mukaan päiväkodin toimintaan. Yksi työntekijä pohti perheiden elämänvaiheita: on niin paljon uutta omaksuttavaa uudessa maassa, että resurssit eivät voi riittää heti kaikkeen, kuten tiiviiseen yhteistyöhön päiväkodin kanssa. Yksi työntekijä kuvaili, että sopeutumisprosessi on "matka", jossa ensin saatetaan olla ennakkoluuloisia ja jopa pahoittaa mieli, mutta jälkeinpäin voidaan olla tosi tyytyväisiä päiväkodin toimintaan.

Saattaa olla et on sellainen elämänvaihe ettei kerta kaikkiaan riitä vielä resurssit omaksua kaikkea uutta mitä täällä on...se vaatii aikaa..

Työntekijät kiittelivät venäläisen kasvatuskulttuurin näkymistä päiväkodissa mm. sekä venäläisten vanhempien että lasten kohteliaisuutena ja hyvinä käytöstapoina, joista suomalaiset voisivat ottaa oppia. Myös vanhempien ja isovanhempien kunnioittaminen näkyy venäläisissä lapsissa suomalaisia selvemmin. Toisen päiväkodin työntekijöiden näkemyksen mukaan venäläiset isät eivät "astu päiväkodin kynnyksen yli", vaan lapset saattavat olla paremmin perillä kuin isänsä siitä, missä esimerkiksi lapsen oma vaatelokero sijaitsee. Osan työntekijöiden mukaan venäläiset äidit ovatkin helpommin lähestyttävissä, kun taas isät jäävät etäisemmiksi.

Mikä miusta on kiva, ni käytöstavoissa ihan näin pienilläkin, ni aina ne muistaa kiittää. Ne kiittää hoidosta, myös vanhemmat, ihan eri tyyliin...

Isät ei oikeestaan astu meidän kynnyksen yli.

6.3 Venäläisyyden tuomat haasteet kasvatuskumppanuuteen

Työntekijöiden vastauksissa haasteelliset asiat kasvatuskumppanuudessa venäläisten perheiden kanssa liittyivät päivittäisistä arkisista tilanteista aina hankalimpiinkin asioihin. Arkiset haasteet liittyvät lähinnä ulkoiluun, mikä on

olennainen osa suomalaista päiväkotipäivää. Molemmissa päiväkodeissa on tuttua tilanteet, joissa liian kylmällä tai sateisella ilmalla venäläiset vanhemmat eivät haluaisi, että heidän lapsensa ulkoilevat. Monet ovat tämän kuitenkin jo ymmärtäneet, mutta eräs työntekijä kertoi, että hänestä välillä tuntuu, että lapsi saatetaan silti jopa mieluummin pitää kotona kuin tuoda päiväkotiin sellaisena päivänä, jolloin ilma on huono.

Toisessa päiväkodissa työntekijät ovat kokeneet välillä, että venäläiset vanhemmat jollain tapaa saattavat kyseenalaistaa heidän taitonsa lastensa kasvattajina. Kritiikkiä saattaa tulla pienistä asioista. Esimerkiksi jos vanhempi pihalla huomaa, että jonkun toisen lapsen hattu on märkä, helposti tullaan ripittämään työntekijää ja selvittämään, miksi hattua ei ole vielä vaihdettu. Haastatteleman työntekijän mukaan tällaiseen on kuitenkin jo totuttu, eikä asioita oteta henkilökohtaisesti. Jotkut kuitenkin saattavat suhtautua pieniinkin asioihin loukkaantuneesti. Esimerkiksi jos lapsen nenä vuotaa pihalla toistuvasti, ja vanhemmat sen huomaavat, he voivat kokea, ettei hänen lastaan hoideta, kun nenää ei ole pyyhitty.

Kyllähän sieltä tulee semmosta ihan kritiikkiä ja ohjeistusta...

Osan työntekijöistä mukaan venäläiset arvostavat suuresti aikuisjohtoista toimintaa, ja tärkeää on, että lapsi oppii uusia asioita ja taitoja päiväkodissa. Työntekijät pohtivat, että venäläiseen kulttuuriin saattaa kuulua, että tietyt asiat opitaan tietyssä iässä. Päiväkotiin kuuluu suurena osana leikkiminen, jota venäläiset eivät välttämättä osaa arvostaa, kuten suomalaiset. Yhden työntekijän sanoin venäläiset saattavat "mittaroida päiväkotihenkilöstön työtä" sitä kautta, mitä lapsi oppii. Työntekijät kertoivat oppimisen tärkeyden näkyvän myös siinä, että venäläisillä lapsilla saattaa olla todella paljon erilaisia harrastuksia jo pienestä lähtien.

Se kuuluu siihen kulttuuriin silleen, et sie opit tietyt asiat, et sit vaik meil ei sitä vaadita, ni hyö varmaan mittaroi tätä meidän työtä silleen, että mitä lapsi oppii tai mitä askarteluja on tehty tai muuta...et toisethan on tarkkana tästä.

Yksi työntekijöistä koki, että ristiriitoja on niissä tilanteissa, kun perhe on sitä mieltä, että lapsi olisi päiväkodissa aikaisesta aamusta myöhään iltapäivään, vaikka varsinaista tarvetta ei olisi olemassa. Työntekijä kertoi päiväkodin johtajan käyvän joskus pitkiä keskusteluja perheiden kanssa siitä, että esimerkiksi kielen oppimisen kannalta puoli päivääkin päiväkodissa riittää hyvin. Työntekijällä oli kokemuksia kiukkuisista ja jopa aggressiivisista keskustelutilanteista. Asioiden lähtiessä sujumaan venäläiset perheet kuitenkin luottavat hyvin päiväkotiin ja siihen, mitä siellä tehdään.

Ihan täytyy todella perustella, et ei se lapsi tarvitse niin pitkää päivää, se tulee ihan sieltä kulttuurista et he on tottunu siihen.

Yksi haastateltava toi esiin näkemyksensä siitä, että joidenkin venäläisten kasvatuskulttuuri saattaa kotona olla sellaista, että lapselle ei ehkä heti aseteta rajoja ja että lapsi pääse tekemään asioita aika pitkällekin ennen kieltoja. Vaikka lapsia pidetään perheessä "prinsseinä ja prinsessoina", venäläisissä perheissä saattaa esiintyä esimerkiksi läpsäytyksiä ja kovaa huutamista. Työntekijän kokemuksen mukaan jotkut vanhemmat ovat päiväkodissakin joskus tuoneet esiin huolensa siitä, miten rauhallisesti asiat ilmaistaan lapsille, että eiväthän lapset sellaista usko. Työntekijä kertoi, että keskusteluissa on jouduttu muistuttamaan myös siitä, että Suomen laissa on kielletty kaikki ruumiillinen kurittaminen. Kaikki muutkin haasteet ja pulmatilanteet ratkaistaan työntekijöiden mukaan aina keskustelemalla. Jos huomataan jotain huolestuttavaa, on työntekijän velvollisuus ottaa asia puheeksi.

Voi olla, että lapselle ei niitä rajoja ehkä heti aseteta, nii et lapsi pääsee nii ku aika pitkälle tekemään asioita.

Lapsen ruumiillinen kurittaminen on yksi asioista, joita työntekijöiden on luonnollisesti vaikea hyväksyä, ja näiden tilanteiden eteen on ikävä kyllä joskus jouduttu. Työntekijät kuitenkin painottavat, että missään nimessä ei saa yleistää venäläisiä ja yhdistää pelkästään heitä ruumiilliseen kurittamiseen, vaan asia on täysin perhekohtainen. Myös venäläisen naisen mahdollisesti erilainen asema perheessä suomalaisnaiseen verrattuna mietitytti yhtä työntekijöistä.

Yhden työntekijän mukaan olisi toivottavaa, että jossain vaiheessa Suomeen muuttaneet venäläiset sopeutuisivat yhteiskuntaan ja pääsisivät siihen osallisiksi. Näin ei kuitenkaan aina tapahdu. Asiassa on työntekijän mielestä vaikea hyväksyä se, että jotkut venäläiset eivät edes halua sopeutua tänne. Työntekijän kertoi, että joskus on tullut semmoinen olo, että yhteiskuntaamme tavallaan käytetään hyväksi: seilataan kahden maan välillä, ja saadaan tietyt etuudet itselleen.

Sit se mikä on vaikee hyväksyä ni se semmonen, että jos huomaa et elää ihan meiän arvojen vastasesti, ettei niiku ees halua sopeutua.

Jotkut pääsee äkkiäkin siihen suomalaiseen yhteiskuntaan ja hyväksyy sen, mut joillakin on pidempään vastustus päällä.

Työntekijöiden näkemyksen mukaan yhteistyön ei ole koskaan tarvinnut katketa, vaikka ristiriitoja ja erimielisyyksiä olisikin kasvattajien ja vanhempien välillä. Erään työntekijän kokemuksen mukaan venäläisten kanssa vastoinkäymisten voittaminen voi olla vain hitaampaa kuin suomalaisten kanssa. Työntekijä kertoi, että venäläiset eivät välttämättä tiedä ollenkaan suomalaista systeemiä ja minkälaista tukea meillä on heille tarjota. Esimerkiksi jos lapsesta ollaan huolissaan ja arvellaan hänen tarvitsevan jotain erityistukea, venäläiset vanhemmat saattavat pelästyä, sillä erityislasten asema on haastatteleman työntekijän mukaan hyvin erilainen Venäjällä kuin Suomessa. Vanhempien vastustus saattaa nousta, ja asioita on vaikea saada eteenpäin. Kun ongelmista lopulta päästään yli, venäläiset saattavat olla todella kiitollisiakin työntekijän puuttumisesta asiaan.

Itseasiasassa se saattaa kääntyä sen työntekijän voitoksi, et ne huomaa et tuo pitää huolta...semmosia kokemuksia miul ainaki on, että voi olla et saa aika tulisenkin ryöpyn niskaansa ja se kuuluu varmaan heiän kulttuuriin sekin, että ne ilmastaan ne tunteet vahvemmin ja suurempaan, ja sitten palataan asiaan. Saatetaan jopa pyytää anteeksi sitä.

Työntekijöiden mielestä yksistään venäläisyys ei tuo erityistä haastetta kasvatuskumppanuuden toteuttamiseen, vaan mistä tahansa vieraasta kulttuurista tulevat voivat olla kielimuurin ja erilaisten tapojen suhteen haasteellisempia kuin suomalaiset perheet. Eräs työntekijöistä muistutti, että eri

kulttuurista tulevien perheiden kanssa kasvatuskumppanuuden luominen kuitenkin kuuluu työhön. Kaikilla haastateltavilla oli samanlaisia ajatuksia siitä, että venäläiset saattavat kielimuurin takia jäädä helposti suomalaisia etäisemmiksi. Tulkin kanssa käyty keskustelut auttavat, mutta työntekijät painottavat myös jokapäiväisten keskustelujen tärkeyttä kasvatuskumppanuudessa, ja ne jäävät vähäisemmiksi venäläisten kanssa.

Kasvatuskumppanuus voi olla haaste ehkä vähän ainakin omasta mielestä sen kielimuurin takia, mut kyl miust tuntuu, et on myös haasteellisia suomalaisperheitä.

Haastatteluissa päiväkotien työntekijät miettivät, minkälaista erityisosaamista tarvitaan venäläisten perheiden parissa työskentelyssä. Työntekijät pitivät tärkeänä sitä, että jokaisella henkilökunnasta on jonkinlainen perustieto venäläisestä kulttuurista. Venäläiset myös osaavat arvostaa pieniä eleitä, esimerkiksi työntekijöiden taitoa sanoa kiitos tai näkemiin heidän omalla kielellään. Työntekijöiden mukaan on hyvä asia, jos osaa ohjata ja opastaa venäläisiä eteenpäin esimerkiksi joidenkin palvelujen pariin, joista venäläinen perhe voisi hyötyä. Yksi työntekijöistä kuitenkin muistutti, että päiväkodin työntekijöiden pitää myös vetää raja johonkin; lapsi ja lapsen etu on edelleen se tärkein asia ja työntekijöiden perustehtävä.

Aina on hyvä ku muitten kulttuureitten kaa työskentelee, et jotain tietää siit kulttuurista.

Semmosta moniosaamista ja yhteistyötä moneen suuntaan...ni sitä tarvitaan myös tietenkin vieraasta kulttuurista tulevien kanssa, koska he ei ite välttämättä löydä niitä reittejä.

6.4 Tulosten yhteenveto

Kasvatuskumppanuutta toteutetaan tietoisesti molemmissa päiväkodeissa, joiden työntekijät osallistuivat teemahaastatteluihin. Haastateltavat nostivat tärkeäksi tiedon lähteeksi kasvatuskumppanuuskoulutuksen. Myös Pienille parasta -projektin kautta on saatu arvokkaita toimintamalleja arjen työhön.

Tietoista kuuntelemista ja kuulemista on pyritty lisäämään kasvatuskumppanuudessa. Ensimmäiset keskustelut ovat tärkeitä ja vanhemmille annetaan tilaa ja aikaa kertoa heitä askarruttavista asioista. Kasvatuskumppanuus on sitä, että yhdessä luodaan säännöt, joiden mukaan toimitaan lapsen parhaaksi. Kasvatuskumppanuudessa päiväkodin työntekijät ja vanhemmat pohtivat yhdessä kasvatuksellisia asioita lapsen edun mukaisesti.

Käsitteenä kasvatuskumppanuus ei ole vanhemmille kovinkaan tuttu, vaan sitä saatetaan ajatella yhteistyönä. Yhteistyö ja kasvatuskumppanuus ovat toisiaan lähellä, mutta kasvatuskumppanuus on yhteistyötä syvempi suhde. Siinä keskitytään vain lapsen etuun ja parhaaseen. Parhaimmillaan kasvatuskumppanuus myös syvenee yhteisten vuosien mittaan.

Vanhempien läsnäolo päivähoidon arjessa on merkittävää heti alusta asti. Päiväkodeilla noudatetaan oma aikuinen -mallia, jossa lapselle nimetty "oma hoitaja" on erityisesti vastuussa myös perheen kanssa tehtävästä kasvatuskumppanuudesta. Päivähoidon aloitus on tärkeä vaihe lapsen ja koko perheen elämässä, ja sujuvaan hoidon alkuun panostetaan.

Haastateltavien mukaan joka ryhmässä heidän päiväkodeissaan on venäläisiä asiakasperheitä. Siksi venäjänkielentaitoinen työntekijä olisi erittäin tarpeellinen ja tervetullut. Venäjää osaava työntekijä olisi venäläisille perheille todella suuri tuki ja turva, ja varsinkin niille, joiden suomen kielen taito on todella heikko. Omalla äidinkielellä puhuva työntekijä veisi myös lasta eteenpäin päiväkodissa. Tällainen mahdollisuus ei kuitenkaan ole itsestään selvä, ja työntekijöiden on pärjättävä tukisanoilla, eleillä ja kuvilla arjessa. Virallisiin keskusteluihin pyydetään aina tulkki.

Venäläisten perheiden kanssa kasvatuskumppanuudessa ei saavuteta samaa syvyyttä kuin suomalaisten kanssa; keskustellut asiat jäävät pintapuoleisiksi. Venäläisten sitoutuminen kasvatuskumppanuuteen on perhekohtaista, mutta osalla oli ajatuksia siitä, että venäläiset eivät ole kovin osallistuvia. Työntekijöiden kokemusten mukaan venäläisillä voi olla vaikeaa suhtautua suomalaisen päiväkodin kumppanuusasenteeseen, sillä Venäjällä voidaan olla

totuttu aivan toisenlaisiin, autoritäärisiin, käytäntöihin. Nykyään arkiset asiat hoituvat, mutta työntekijät kaipasivat enemmän osallistuvaa asennetta venäläisiltä perheiltä. Puolet työntekijöistä koki venäläiset isät äitejä selvästi etäisimmiksi.

Venäläiset luottavat päiväkodin toimintaan, vaikka heillä ei paljon tietoa siitä olisikaan. Venäläisille tarkoitettuja vanhempainiltoja voitaisiin järjestää nykyistä enemmän. Venäläisistä ja venäläisyydestä työntekijät puolestaan ovat oppineet parhaiten vuosien ja työkokemuksen myötä. Tiedon hankkiminen ja kerryttäminen toisesta kulttuurista on kuitenkin paljon oman kiinnostuksen varassa.

Päiväkodin toimintaan venäläisiä rohkaistaan siinä missä suomalaisiakin. Aina on niitä perheitä, jotka eivät välitä niin tiivistä yhteistyöstä kuin toiset. Työntekijät pohtivat, että täytyy ymmärtää se, että joidenkin elämänvaihe on kerta kaikkiaan sellainen, että resurssit eivät riitä mihinkään ylimääräiseen.

Haasteelliset asiat kasvatuskumppanuudessa venäläisten kanssa eivät liity mihinkään tiettyihin asioihin vaan erilaisiin seikkoihin. Työntekijöiden kokemusten mukaan välillä voi tuntua, että toiminnasta saa arvostelua osakseen: päiväkodissa ei muuta kuin leikitä tai ulkoillaan pakkasellakin. Erimielisyyksiä liittyi myös lasten toivottuihin pitkiin hoitopäiviin, joista käydään välillä kiivaitakin keskusteluja.

Työntekijöiden kokemusten mukaan on venäläislapsia, joilla ei välttämättä ole kotona tarpeeksi selkeitä rajoja, mikä lisää haasteita päiväkotityössä. Joskus on jouduttu myös sellaisten tilanteiden eteen, että työntekijät ovat joutuneet muistuttamaan, että Suomen laissa on kielletty kaikenlainen ruumiillinen kurittaminen. Hieman erilainen yhteiskunnallinenkin haaste kumppanuudessa oli joidenkin venäläisten haluttomuus sopeutua yhteiskuntaamme pitkänkään ajan jälkeen ja suomalaisten arvojen vastaan toimiminen.

Venäläisten kanssa kumppanuuden rakentuminen voi olla hitaampaa kuin suomalaisten kanssa. Kun kohdataan vastoinkäymisiä, niistä yli pääseminen voi kestää kauemmin, mutta sen jälkeen yhteistyö on aina pystynyt jatkumaan.

Kielimuurin takia kasvatuskumppanuuden rakentaminen venäläisten perheiden kanssa voi olla haasteellista siinä missä muistakin kulttuurista tulevien kanssa – venäläisyys itsessään ei ole haaste. Kun venäläisille antaa aikaa, heidän suomen kielen taitonsa kohenee ja he alkavat avautua enemmän omasta elämästään. Näin myös kumppanuus pääsee syvenemään.

Haastateltavat pitivät tärkeänä, että työntekijällä on jonkinlainen perustieto venäläisestä kulttuurista. Myöskin hyvät käytöstavat ja pienet huomiot venäjäksi osoittavat kunnioitusta perhettä kohtaan. Työntekijöiden mukaan venäläiset lapset sekä vanhemmat ovat todella kohteliaita, mistä suomalaistenkin kannattaisi ottaa mallia. On hyvä, jos työntekijä osaa ohjata ja opastaa perhettä, mutta perustehtävä on hyvä pitää mielessä: päiväkodissa ollaan ensisijaisesti perheen lasta varten.

7 POHDINTA

Kasvatuskumppanuus on vielä suhteellisen tuore käsite varhaiskasvatusmaailmassa, vaikka kasvatuskumppanuuteen liittyvää työtä on tehty päiväkodeissa jo vuosien ajan. Minua kiinnosti opinnäytetyöprosessin alusta alkaen tarttua kasvatuskumppanuus -teemaan, sillä tahdoin opinnäytetyöni myötä perehtyä päiväkodin ja vanhempien yhteisiin toimintatapoihin ja siihen, miten varhaiskasvatuksen ammattilainen toimii vanhemman, oman lapsensa parhaimman asiantuntijan, kanssa lapsen edun mukaisesti.

Tutkimuksessa selvisi, että kasvatuskumppanuutta toteutetaan päiväkodeissa tavoitteellisesti, vaikka mitään varsinaisia virallisia määritelmiä siihen ei ole. Kaukana on ajat, jolloin päiväkotikieliset säännöt, joita vanhemmat

hyväksyivät noudattamaan. Itse valmistuvana sosionomina tällainen ajatus olisi minulle todella kaukainen ja vieras, ja kumppanuusasenne puolestaan luonnollinen. Tutkimuksessa selvisi, että varhaiskasvatushenkilöstön ja vanhempien välisellä yhteistyöllä ja kasvatuskumppanuudella on eroa keskenään. Mielestäni kasvatuskumppanuus on merkityksellisempää, ja se sisältää käsitteenä enemmän sitoutumista ja tavoitteita lapsen parasta ajatellen sekä työntekijöiltä että vanhemmilta.

Eräs haastatteluun osallistunut työntekijä kuvaili kasvatuskumppanuutta eräänlaisena matkana vanhempien kanssa, ja parhaimmillaan kasvatuskumppanuus syvenee vuosi vuodelta. Kasvatuskumppanuuden luomisessa on tärkeää kaikkien osapuolten välisten suhteiden kannattelu: työntekijän, vanhempien sekä lasten. Kaikista tärkein näistä on kuitenkin vanhempien ja lapsen välinen suhde, ja tässä työntekijällä on suuri vastuu. Tulisi kiinnittää huomiota siihen, että kasvatuskumppanuudessa on kyse ennen kaikkea lapsen kokemuksesta tulla kokonaisvaltaisesti nähdyksi, kuulluksi, ymmärretyksi ja kannatelluksi. Työntekijän ja vanhempien keskinäiset luottamukselliset ja avoimet välit ovat olennaista tämän kannalta, mutta työntekijän kannalta tärkeintä on kuitenkin keskittää oma ammattitaitonsa vanhempien ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukemiseen.

Tahdoin liittää opinnäytetyöhöni venäläiset perheet, sillä uskon, että tulevaisuudessa missä tahansa sosiaalialan työssä olemme tekemisissä eri kulttuurien edustajien, varsinkin venäläisten kanssa. Lappeenrannassa oli vuoden 2008 keväällä päivähoitossa 227 lasta, joilla oli monikulttuurinen tausta, joko niin että toinen vanhemmista oli ulkomaalaistaustainen tai molemmat vanhemmat. Puolet heistä eli yli 130 oli venäläistaustaisia, ja loput jakautuivat tasaisemmin muihin kansalaisuuksiin. (Kuikka-Kiljunen 2005.)

On hyvä, että venäläiset lapset tulevat päiväkoteihin, pelkästään jo kielen oppimisenkin vuoksi. Tutkimuksessa selvisi, että venäläisillä on jonkinlainen perustietämys päiväkodin toiminnasta ja tavoista, mutta parannettavaa tiedottamisessa olisi puolin ja toisin. Työntekijöiden mukaan lapsen hyvinvointiin

panostaminen alusta lähtien on tärkeää, mutta myös raja on vedettävä johonkin: päiväkodin ei tarvitse tarjota ylimääräisiä palveluja vanhemmille.

Kahdessa päiväkodissa, joissa toteutin haastattelut, sain samankaltaista, mutta paikoittain myös toisistaan poikkeavaa tietoa venäläisistä ja venäläisyydestä. Tämä ei ole yllättävää, sillä on muistettava, että kuka meistä suomalaisistakaan perheistä olisi samanlainen keskenään. Eivät läheskään kaikki meistä miellä itseään sellaisiksi, kuten suomalaista perhekulttuuria kuvaillaan. Kotikulttuuri on erilaista eri perheissä kansalaisuudesta huolimatta, mutta toki tietyt asiat voidaan poimia ja yhdistää ne osaksi esimerkiksi juuri venäläistä kulttuuria. Venäläisestä kulttuurista on hyvä tietää, mutta muistaa ottaa huomioon eri elämäntilanteet ja perheet.

"Niin metsä vastaa kun sinne huudetaankin" oli erään työntekijän miete oman asenteen vaikutuksesta kasvatuskumppanuuden toteutumiseen venäläisten perheiden kanssa. Päiväkotityöntekijöiden ammatillisuuteen kuuluu osata lähteä rakentamaan yhteistyötä mitä erilaisimpien perheiden kanssa. Eri kulttuurista tulevien kanssa voi useammin joutua tilanteeseen, jossa voi olla vaikea hyväksyä jotain, mutta kasvatuskumppanuuden kannalta tärkeää on ymmärtää. On ymmärrettävä myös omaa kulttuuriaan ja tiedostettava sen vaikutus omassa käyttäytymisessään muista kulttuureista tulevien kanssa.

Suomen että venäjän kielen hallitsevista työntekijöistä olisi erittäin paljon apua, tukea ja hyötyä päiväkodeille. Tutkimuksessa tuli ilmi, että molemmilla päiväkodeilla on ollut erittäin positiivisia kokemuksia venäjänkielisistä työntekijöistä. Venäjänkielentaitoiset toisivat suuresti helpotusta kommunikointiin, sillä juuri kielimuuri on suurin syy, mikä estää syvällisemmän keskustelun varhaiskasvattajien ja venäläisten perheiden välillä. Lienee kuitenkin, että menee vielä kauan aikaa, ennen kuin sekä suomen että venäjän kielentaitoisia varhaiskasvatuksen ammattilaisia saadaan tarpeeksi päiväkoteihin töihin. On mielenkiintoista myös seurata, kuinka kauan menee siihen, että Lappeenrantaan tai lähialueelle perustetaan kaksikielinen päiväkotitai perustetaan kaksikielisiä ryhmiä nykyisiin päiväkoteihin.

Itsessään venäläisyys ei ole haaste kasvatuskumppanuuden toteutumiselle, vaan eri kulttuurista tulevat yleisesti voivat tuoda ainakin alkuun lisähaasteita päiväkodin työntekijöille. Ristiriidat ja haasteet venäläisten kanssa liittyvät sellaisiin asioihin, joita voi hyvin esiintyä myös suomalaisten perheiden kanssa. Ainakin yksi tutkimuksessa esiin noussut seikka erottaa venäläiset suomalaisista: eräs työntekijä oli kokenut turhautuneisuuden tunteita joidenkin venäläisten kehnosta sopeutumisesta yhteiskuntaan. Työntekijä koki asian haasteena kasvatuskumppanuudessa, mutta ongelma ulottuu myös paljon laajemmalle. Työntekijöiden on varmasti hyvä ymmärtää venäläisten, kuten muistakin kulttuurista tulevien sopeutumisprosessin eri vaiheita uudessa maassa, mutta työntekijän ei tarvitse eikä pidä ottaa harteilleen näin isoja asioita.

Venäläisyys päiväkodeissa on myös rikkaus. Haastattelujen jälkipohdintoissa työntekijät nostivat esiin sen tärkeän seikan, että heillä on todella paljon ihania kokemuksia venäläisistä perheistä ja heidän lapsistaan. Työntekijät saavat kasvatuskumppanuudesta todella paljon myös itselleen. Jos ja kun haasteita on ollut, niistä oppii paljon uutta myös itse ja kasvaa työntekijänä. Venäläisten kanssa toiminen antaa paljon työyhteisölle, ja se rikastuttaa päiväkotiarkea ja lapsiryhmiä. Työntekijät halusivat korostaa, että siinä on paljon hyviä puolia, että päiväkodeissamme on venäläisiä asiakasperheitä.

Opinnäytetyöni pohjalta nousi esiin useita jatkotutkimusaiheita, jotka itseäni jäivät kiinnostamaan. Opinnäytetyöprosessin aikana sain huomata, kuinka niukasti on olemassa luotettavaa suomenkielistä tietoa venäläisestä kasvatuskulttuurista. Olisi mielenkiintoista tutkia ihan omana aihealueenaan venäläistä kasvatuskulttuuria, vanhemmuutta ja perhe-elämää. Oma tutkimukseni koski vain kahta lappeenrantalaista päiväkotia. Samanlainen tutkimus suuremmissa mittakaavoissa ja useammassa päiväkodissa toisi esiin varmasti paljon uusia näkökulmia: olisi mielenkiintoista tarkastella ja verrata eri päiväkotityöntekijöiden kokemuksia aiheesta. Lappeenrannassa on myös paljon muiden kuin venäläisen kulttuurin edustajia, joten kasvatuskumppanuuden toteutumista voisi tutkia myös muiden kulttuurien valossa. Kasvatuskumppanuus on aina vähintään kahden osapuolen välinen suhde,

joten olisi tärkeää ja valaisevaa tutkia myös venäläisten tai muista kulttuureista tulevien kokemuksia kasvatuskumppanuudesta. Haastatteluissa selvisi, että osa työntekijöistä oli sitä mieltä, että venäläiset isät ovat heille paljon etäisempiä kuin venäläiset äidit. Kiinnostava jatkotutkimusaihe voisi olla venäläiset isät ja heidän roolinsa perheessä.

Opinnäytetyöni aihe on pysynyt samana syksystä 2008 lähtien, jolloin opinnäytetyöprosessini alkoi. Ollessani opiskelijavaihdossa syksyn 2008 anoin tutkimuslupaa Lappeenrannan kaupungilta vasta keväällä 2009 ja lupa myönnettiin heinäkuussa 2009. Haastattelut päiväkoteihin sovin päiväkotien johtajan kautta alkusyksystä, jolloin ne myös toteutettiin. Lokakuussa lähdin yllättäen mukaan työelämään, mikä osaltaan vaikutti siihen, että opinnäytetyöni teko hidastui melkoisesti. Virallinen valmistumisajankohta, joulukuu 2009, ei ollut enää minulle realistinen, joten päätin, että oma valmistumiseni menee hieman myöhemmäksi.

Vaikka nykyään suositaan opinnäytetyön tekemistä pareittain tai suuremmissakin ryhmissä, oli minulla alusta alkaen selvää, että haluan tehdä työni itsenäisesti. Yksin tekemiseen liittyy hyvät ja huonot puolensa. Pidin siitä, että sain tehdä työtä milloin ja miten halusin, eikä tarvinnut neuvotella kenenkään kanssa esimerkiksi kirjoitustyylistä. Tosin olisin kaivannut myös toisen ihmisen tukea, yhteisiä keskusteluja sekä eteenpäin "puskemista", ja välillä vastuu olisi ollut mukava jakaa jonkun toisen kanssa. Molemmissa vaihtoehdoissa on puolensa, mutta loppujen lopuksi olen tyytyväinen päätymääni ratkaisuun.

Työläintä opinnäytetyöprosessissa on ollut teoriakokonaisuuden rakentaminen eheäksi sekä haastattelujen litteroinnit, joihin meni aikaa ja vaivaa paljon enemmän kuin ennalta luulin. Työn kirjoittaminen on ollut myös oma prosessinsa – ei välttämättä aina mikään helppo sellainen. Hetken koin myös pientä pettymystä siitä, että työni ei valmistunut siinä ajassa kuin tarkoitus oli. Olen oppinut opinnäytetyöprosessin myötä paljon tiedonhankinnasta. Osaan myös tarkastella lähteitä kriittisemmin kuin aikaisemmin. Koska laadullisen tutkimuksen periaatteet ja tutkimusetiikka eivät olleet minulle aikaisemmin

tuttuja, jouduin paneutumaan tarkasti niitä käsittelevään kirjallisuuteen ja sain itselleni paljon uutta ja hyödyllistä tietoa. Myös teemahaastattelut olivat minulle aivan uutta, ja ne toimivat myös itselleni loistavana oppimistilanteena.

Koulutuksessani olen opiskellut erilaisia varhaiskasvatukseen liittyviä asioita ja menetelmiä, mutta kentällä olen huomannut, että on vain hyvä, jos tietoa hankkii lisää itsenäisesti. Olen pystynyt hyödyntämään opinnäytetyössäni käsiteltyjä kasvatuskumppanuuden periaatteita jo omassa työssäni, ja olen myös ollut jonkin verran tekemisissä venäläisten perheiden kanssa saaden näin myös omia kokemuksia. Koen, että työskenneltyäni samaan aikaan varhaiskasvatuksen parissa tehdessäni tätä opinnäytetyötä, ovat molemmat osa-alueet tukeneet toisiaan niin, että myös oma ammatillisuuteni on vahvistunut.

LÄHTEET

- Alasuutari, M. 2003. Kuka lasta kasvattaa? Tampere: Tammer-paino.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Inkinen, P., Kettunen, S. & Nieminen, A-L. 2002. "He ovat kohteliaita ja hyväkäyttöisiä" Päiväkodin henkilöstön kokemuksia työskentelystä venäläisten lasten parissa. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Porin yksikkö. Opinnäytetyö.
- Jäppinen, M., Hurtig J. & Törrönen, M. 2007. Arjen polkuja ja kohtaamisia. Venäläistaustaiset maahanmuuttajat ja palvelujärjestelmä Kaakkois-Suomessa. Helsingin yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia, Kotka ja Empathos-projekti.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2007. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta - Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes, oppaita 63. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Korhonen, E. 2007. Venäläinen kasvatustieteellinen tutkimus uskoo sivistyksen voimaan. Pari ja perhe. Väestöliitto 4/07, 28.
- Kuikka-Kiljunen, P. 2005. Monikielisiin käsikirja eli varhaiskasvatuksen monikulttuurisuuden käsikirja. Lappeenranta.
- Kuula A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Laki lasten päivähoitosta 19.1. 1973/36.
- Lappeenrannan kaupunki. 2008. Pienille parasta! Pienille parasta -projekti 2006-2007. Loppuraportti
- Lappeenrannan seudun maahanmuutto-ohjelma 2008-2015. Lappeenrannan kaupunginkanslian julkaisuja 2008:2. Lappeenranta.
- Puittinen, A. 2008. Monikulttuurisuuskansio Imatran päivähoitoon. Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.

Rönkä, A, Malinen, K & Lämsä, T. (toim.) 2009. Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Socca. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Kasvatuskumppanuus.

<http://www.socca.fi/moniku/kumppanuus.html> (Luettu 12.4.2009)

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Sosiaali- ja terveysviraston julkaisuja 2002:9. Helsinki.

Stakes 2005; oppaita 56. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Suomussalmen lukio. Venäläinen perhe. Nykyaika muuttaa perhettä. <http://www.suomussalmenlukio.fi/kesseli/kesseliweb/venaja/perhe/index.html> (Luettu 20.3.2010)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2008. Varttua. Kuinka tukea lapsen ja perheen kasvua kahden kulttuurin kansalaiseksi? 2.7.2008 <http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/monikulttuurisuus/kaksikulttuurisuus/index.htm> (Luettu 2.4.2009)

Vituhnovskaja, M. 2006 a. Kansanperinne. Teoksessa Timo Vihavainen (toim.) Opas venäläisyyteen. Helsinki: Otava.

Vituhnovskaja, M. 2006 b. Käytöstavat, juhlat ja vapaa-aika. Teoksessa Timo Vihavainen (toim.) Opas venäläisyyteen. Helsinki: Otava.

Vituhnovskaja, M. 2006 c. Kansanluonne ja elämäntapa. Teoksessa Timo Vihavainen (toim.) Opas venäläisyyteen. Helsinki: Otava.

Syksy 2009

Hyvä päiväkodin henkilökunta

Olen sosionomi (AMK)- opiskelija Saimaan ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötä kasvatuskumppanuuden toteutumisesta venäläisten perheiden kanssa päiväkotityöntekijöiden näkökulmasta. Selvitän, mitä kasvatuskumppanuus tarkoittaa kyseisissä päiväkodeissa ja miten se toteutuu venäläisten perheiden kanssa, sekä mitä haasteita venäläisyys tuo työntekijälle kasvatuskumppanuuden toteuttamisessa.

Haastattelen jokaisesta päiväkodista kahta työntekijää: joko päiväkodinjohtajaa, lastentarhanopettajia tai lastenhoitajia. Työni kannalta on tärkeää, että päiväkodistanne löytyy haastateltavat, koska työntekijöillä on arvokasta tietoa ja kokemusta venäläisten perheiden parissa työskentelystä. Haastattelu toteutetaan ryhmähaastatteluna. Haastattelut ajoittuvat syys- lokakuulle 2009.

Valmistuttuani saan sosionomi (AMK)- tutkinnon lisäksi myös lastentarhanopettajan pätevyyden. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää päiväkotienne toiminnan kehittämiseen.

Haastatteluissa saatu tieto käsitellään anonyymisti ja luottamuksellisesti. Haastateltavat vastaavat nimettömänä ja täysin vapaaehtoisesti kysymyksiin. Haastateltava voi keskeyttää tutkimukseen osallistumisen missä vaiheessa tahansa.

Kiitän Teitä etukäteen mahdollisesta arvokkaasta yhteistyöstä!

Hanna Ylikojola
Email: hanna.ylikojola@student.saimia.fi

Haastateltavan taustatietoja: koulutus, työhistoria, nykyisen työsuhteen kesto, aikaisemmat kokemukset venäläisten perheiden kanssa työskentelystä

Kasvatuskumppanuus

1. Miten päiväkotinne määrittelee kasvatuskumppanuuden ja mitä periaatteita siihen liittyy?
2. Mitä teille henkilökohtaisesti merkitsee kasvatuskumppanuus? Kuvaile vapaasti.
3. Mitä eroa on mielestänne vanhempien kanssa tehtävällä yhteistyöllä ja kasvatuskumppanuudella?
4. Miten toteutatte kasvatuskumppanuutta päiväkodissanne?
5. Luuletteko, että vanhemmilla on käsitys (suomalaisilla sekä venäläisillä) mitä kasvatuskumppanuus tarkoittaa?
6. Miten lapsi huomioidaan kasvatuskumppanuuden toteuttamisessa?

Kasvatuskumppanuuden toteutuminen venäläisten perheiden kanssa

1. Kuinka paljon päiväkodissanne on tällä hetkellä asiakkaina perheitä, joissa molemmat vanhemmat ovat venäläisiä?
2. Miten venäläisyys näkyy päiväkodin arjessa?
3. Miten toteuttamanne kasvatuskumppanuus toteutuu venäläisten perheiden kanssa? Poikkeako käytännöt suomalaisten ja venäläisten perheiden välillä?
4. Koetko olevasi kasvatuskumppani venäläisten vanhempien kanssa?
5. Mitkä voisi olla edistäviä/hidastavia tekijöitä kasvatuskumppanuuden rakentumisessa venäläisten kanssa?
6. Ovatko venäläiset mielestänne kiinnostuneita sitoutumaan ja osallistumaan kasvatuskumppanuuteen toisena osapuolena? Jos ovat, miten se näkyy? Jos eivät, niin miksi?
7. Koetteko, että venäläisillä on tarpeeksi tietoa päiväkodistanne ja sen toiminnasta?

8. Mitä tiedätte venäläisten perheiden tavoista, ja tuntuuko, että teillä on niistä tarpeeksi tietoa? (uskonnosta, katsomuksista, kulttuuriperinteestä, arvoista, toimintatavoista, kasvatuskulttuurista jne.)
9. Näkyykö venäläisten oma kasvatuskulttuuri vanhempien/lasten toiminnassa?
10. Miten pyritte ottamaan venäläiset mukaan päiväkodin toimintaan?

Venäläisyyden tuomat haasteet kasvatuskumppanuuteen

1. Mikä kasvatuskumppanuudessa venäläisten perheiden kanssa toimii hyvin ja missä on haasteita? Miksi?
2. Miten mahdollisia haasteita pyritään ratkaisemaan?
3. Koettako venäläisyyden haasteena kasvatuskumppanuuden toteuttamisessa?
4. Millainen ilmapiiri toteuttamissanne yhteistyötilanteissa vanhempien kanssa yleensä on?
5. Missä asioissa venäläisten tavat poikkeavat erityisesti suomalaisista? (mm. yhteiset keskustelut, tutustuminen, kohtaamiset arjessa, kuulumisten vaihto, perheen asioista kertominen, osallistuminen jne.)
6. Onko venäläisten perheiden kasvatuskäsitteet yleisesti yhteneväisiä päiväkodin henkilökunnan kanssa? Onko teidän vaikea hyväksyä joitain asioita? Miten silloin toimitte?
7. Kuinka usein arvioitte pääsevänne yhteisymmärrykseen venäläisten vanhempien kanssa?
8. Millaisia asioita venäläisten vanhempien kanssa toimiessa täytyy erityisesti huomioida? Mitä erityisosaamista se vaatii työntekijältä?
9. Koetko kaipaavasi lisätietoa venäläisten kanssa toimimisesta? Mitä voisi parantaa tai kehittää?
10. Onko vielä jotain muuta, mitä haluaisitte kertoa?